

Kiadóhivatal:

Bezerédj István-utca 5. szám.

Az előfizetési pénzek és hirdetések ide küldendők.

Hirdetések

legutányosabb számítással, díj-szabás szerint.

Megjelenik minden szombaton.

KÖZÉRDEK

Szerkesztőség:

Bezerédj István-utca 5. szám.

Ide küldendők a lapot érdeklő összes közlemények.

Előfizetés:

egész évre 10 kor., félévre 5 kor., negyedévre 2 kor. 50 fill.

Néptanítók,

ha az előfizetést egész évre előre beküldik, 5 kor.

TOLNAVÁRMEGYE TÁRSADALMI, KÖZIGAZGATÁSI ÉS KÖZGAZDASÁGI ÉRDEKEIT KÉPVISELŐ HETILAP.

AZ ORSZÁGOS M. KIR. SELYEMTENYÉSZTÉSI FELÜGYELŐSÉG HIVATALOS LAPJA.

Belmunkatárs: JANOSITS KÁROLY.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: BODNÁR ISTVÁN.

Egyes szám ára 20 fillér.

A lapi bortermelés korlátozása.

— Simontsits Elemér alispán jelentése. —

Lapunk más helyén tüzetesen foglalkozunk alispánunk nagyobb szabású időszaki jelentésével, kivonatossan közölve annak vármegyénk közigazgatását érintő egyes részleteit. Érezzük azonban, hogy a jelentésnek alábbi része nemcsak a bizottság tagjaira, vagy csupán csak e vármegye bortermelő közönségére nézve kiváló fontosságú, de méltó a szélesebb körben való megismerésre is, éppen azért alispánunknak ezt a külön tanulmány-számba menő javaslatát az alábbiakban egész terjedelmében itt közöljük.

A mezőgazdasági termények értékesítése, mondhatni kivételesen magas áron történik, amely jelenségnek nyomában az élelmicikkek, különösen a lisztnek nagy drágasága tűnik fel.

Nyomasztó viszonyokkal és nehézségekkel küzdenek azonban a szőlősgazdák a borértékesítés terén, mert dacára annak, hogy a bor ára a lehetetlenséggel határos mértékre szállott alá, borkereslet még sincsen. A pincék nagy része telve van még a tavalyi borokkal, a hordók ára és a munkabér jelentékenyen felemelkedett. Ily körülmények között különösen egyes művelő bortermő helyeken a szőlősgazdák helyzete valósággal válságosnak mondható. A válságnak ez az érteke s a mind súlyosabbá váló helyzet nyomozható hatása készíti a szőlőműveléssel foglalkozók tömegét azon utak és módok keresésére, melyeknek segítségével agályos helyzetükön javíthatnának. Nem érdektelen e tekintetben az a mozgalom, mely a szekszárdi szőlősgazdák körében éveken ezelőtt

keletkezett s a legutóbb egy konkrét javaslatot eredményezve, jutott legalább egyelőre befejezéshez. Itt ugyanis a saját kárunkon okult termelőket mind jobban áthatotta az a meggyőződés, hogy sorvasztó bajukon csak valamely megfelelő érdekképviselő megteremtése után segíthetnek. Az érdekképviselő szükségességének felismerése által irányítva, beható tanulmány tárgyává tették az érdekképviselőket különböző alakjai, köztük a borraktárak, a szövetkezetek, a részvénytársaság, míg végül az e tárgyban megtartott népgyűlés a hatósági érdekképviselőt eszméjét tette magáévá, lévén ez a többé-kevésbé parciális érdekképviselő mellett a legáltalánosabb, az összes szőlősgazdákat magában foglaló s egyébként is gyakorlati szempontokból a legeredményesebbnek, a legbiztosabbnak mutatózó. Ez a kezdeményezés azonban, ha a legnagyobb siker koronázza is, természetesen csak Szekszárd baján fog segíteni. Egész ható erejükben fenmaradnak e mellett azok a tényezők, amelyek a borértékesítés nehézségeit fokozzák, mert a borértékesítés nehézségei csak tüneti jelenségei annak a tulajdonképeni bajnak, mely a magyar bortermést általában fenyegeti s melynek felkutatásával foglalkozni, tekintettel azon nagy jelentőségre, melyet a bortermelés nemzetgazdaságunk keretében képvisel, elutasíthatatlan kötelessége. Legyen szabad azért e kérdéssel, ha csak röviden is, egy kissé foglalkoznom.

A múlt év őszén érkezett hozzám a földművelésügyi m. kir. miniszter urnak egy felirata, amelyben reá mutatva arra, hogy az ország területén beültetett szőlőterületek összkiterjedése immár elérte azt a nagyságot, amellyel a szőlőterületek a filloxa pusztításait megelőzőleg birtak, a bortermelő közönség figyelmét a

helyes borkezelés követelményeire hívja fel. A bortermő területek kiterjedése tekintetében, tehát a múlt évben ott tartottunk, ahol a filloxa pusztításait megelőző időkben. Önként merül fel a kérdés, hogy ha az összes bortermő terület ma is csak akkora, mint a mekkora a filloxa előtti időben volt, miért nincsenek ma is akkora árak, mint akkor voltak? Kétségtelenül azért, mert ugyanakkora területen ma sokkal több bort termelnek az országban, mint akkor; másszóval mert a szőlők intenzivebb művelése tultermelést idézett elő. A filloxa felléptének azok mellett a károk mellett, amelyek okozott, nemzetgazdasági szempontból, megvan az a nagy haszna, hogy azok a nagy kiterjedésű homokterületek, amelyek azelőtt gazdaságilag egyáltalán nem műveltek, tehát ugyszólván semmiféle hasznót sem hajtottak s forgalmi értékkel is alig bírtak, ma mint igen tekintélyes jövedelmek forrásai vesznek részt a nemzeti termelés munkájában. Ezeknél a sovány hegyoldaloknál ugyszólván az egyedüli művelési ág a szőlőművelés, melynek segítségével azok hasznosíthatók. S tekintve azt a nagy kiterjedést, mellyel a kizárólag szőlőművelés után hasznosítható hegyoldalak és homokterületek az országban bírnak, alig hiszem, hogy valaki kétségbe vonhatná, hogy ezen most említett területek hasznosítható gazdasági kihasználásának biztosítása a jövőre nézve is, elsőrendű országos nemzetgazdasági érdeket képez. Csak egy tekintet kell vetni azokra az adatokra, melyek azt igazolják, hogy összkivitelünkben a bor évente mily óriási értékkel szerepel, hogy teljes világosságban álljon előttünk, milyen általános jelentőségű vagyoni romlás jelentene az, ha ezek a területek szőlőművelésre bármely oknál fogva nem használtathatván, paragon hagyatnának. Azok között az okok között, a

Flórához.

Azt mondtad, ugy-e, hogy hódolatomnak
Nincs semmi célja, de értelme sincs?
S e céltalan hiábavaló érzés,
Énnekem mégis milyen drága kincs!

Mert van-e célja a kis hóvirágnak,
Az első sugár, melyet életre költ,
Van-e értelme annak, hogy tavasszal
Gyönyörű, himes ruhát ölt a föld?

Mi célja, értelme a szivárvánnak?
— Hiábavaló, muló, színes iv! —
S a réti ködfátyolnak, a mely alatt
Tündérnép táncol, avagy harcot vív?

És mire jó, hogy ősszel a zöld erdő
Rikító — tarka színt kap egyszerre,
S kristálynál csillogóbbá teszi végül
A fagyos művész gyémánt ékszere!

S e céltalan poezis nélkül mégis
Milyen volna a világegyetem? —
Csak olyan sivár, fakószürke volna
Mint Flóra nélkül az én életem.

O

Trónörökösünk várása Romániában.

— Eredeti megfigyelés a »Közérdek« számára. —

A magyar közérdeklődésnek a célpontja a múlt héten Sinaja volt, mert e nyaralóhelyre várta a román király fejedelmi vendégét: a mi trónörökösünket. Folyó hó 10-én a közeli magyar vidékekről sokan keresték fel a regényes fekvésű Sinaját, hogy szemtanúi legyenek trónörökösünk ünnepies fogadtatásának annál in-

kább, mert magával hozta leendő királynékat is.

A brassói szakipariskola szünidei rajztanfolyamának hallgatói (köztük én is) tanáraink vezetésével szintén e napon indultunk romániai kirándulásunkra. Hazánk különböző vidékeiről összesereglett tanítóink e társas kirándulásban tanulságos alkalmat találtak arra, hogy ünnepi, díszes keretben lássák meg a szomszédos Románia Kárpátvidékét: a Bucsecsalját, a rajta élő román szomszédaink néprajzát és kulturájuk egyes jelenségeit. A közeli szomszédság már a szép Cenk-hegy tövébe: Brassó városába is betelepített egyes intézményeket, amelyek a román zárkózottság bélyegét viselik és erről hamarosan fel is ismerhetők, de ezeket itt elnyomja a dicséretesen előrehaladott magyar kultúra, amely Brassót uralja.

A gyönyörűséges tájépekben gazdag Tömös-szoros nyaraló völgyén vonatunk már átrobogott és mi kíváncsi érdeklődéssel lestük az ország határszélén járkáló román katonai őrszemet. Ott kerülgette ez a csücskös sipkás vitéz a mesterséges határdombot a hegytetőn és e napra külön megrendelt pózzal tisztelgett a határszélén fűtyentő vonatunknak.

Predeálra értünk! Rokonszenves hatással láttuk a magyar trikolor megfelelő elhelyezését Predeál vasuti állomásán. Itt határszéli szemel alá kerültünk, ezen azonban könnyen és hamarosan túl estünk. Igaz ugyan, hogy a bizalmasan melegítő nap elől szeretnénk volna egyetlen csomagunkat: a felöltőt — visszatérésünkig — egyik oláh viskóba becsempészni, de hiányzott ugy a nap, mint az oláhok iránt a mi bizalmunk, így aztán felöltőnket és esernyőnket megtartottuk. S ez jó is volt, mert a hamis nap későbbre eltitkolt záporosója ellen, meg a ránk zúdult oláh durvaságok elől ezek takartak el bennünket. Predeálról gyalogszettel indul-

tunk a festői szép Bucsecs-völgyben Azuga romániai község felé. A vasut mentén gyakran találkozunk egy-egy vassisakos oláh csendőrről, akik nem annyira az igazolványok, mint a képzelt gyilokszerszámok iránt érdeklődtek. Ilyen felszerelésünk azonban nem volt, így aztán zavartalanul folytathattuk utunkat.

Jóleső érzéssel töltötte el a kiránduló társaságot az a fényes ünnepesség, mellyel Ferencz Ferdinánd trónörökösünket zászlódiszben várta a román vasutmenti legkisebb falu is. A lobogó zászlók között örvendezve fedeztük fel a mi trikolorunkat is és ily hatás alatt meg voltunk győződve arról, hogy a sokat emlegetett magyargyűlölet élvezetétől ez a nap megkímél bennünket.

Kedves előzékenységre találtunk az azugai üvegyárban, ahol hétfalusi csángó testvéreink mosolygó arccal fujják többi között a »Diana sósborszesz« palackjait is, sőt a magyar földről ide származott azugai vendéglős jó paprikás ebédre meg magyar nótát játszó cigányzenéről is gondoskodott. Innen a Busteni nyaralótelep vasuti állomására mentünk, ahol nagy érdeklődéssel figyeltük a Sinaja felé induló személyvonatra várakozókat, gyönyörködtünk a flitterkarikáktól csillogó román nőviselőben és a pór nép nemzeti ruhájában. Evvel a vonattal utaztunk mi is Sinajába.

A zászló és szőnyegdiszben uszó sinajai vasutállomásra érkezve már ott láttuk a pályaudvarra kivezényelt román katonaság díszcsapatját, a különféle katonai és polgári előkelőségek is lázas készülődéssel várták a fél óra elteltét, amikor az udvari vonat meghozza Románia fejedelmi vendégét: Ferencz Ferdinánd trónörökösét.

Hogy a fényes fogadtatást jó közelségből lássuk, az állomás utcai homlokzata elé mentünk a nép közé, a hol a magyarországi romá-

melyek ez irányban hathatnának, talán a leg-erősebb a viszonyoknak olyaténképen való alakulása, amelyeknek közepette a szőlőknek ezen a területeken való művelése, egyrészt a túltermelés okozta rossz borárak, másrészt a művelési költségek emelkedése s végül a szóban forgó területek talajának soványabb minősége folytán bizonyos határon túl egyáltalában nem fokozható aránylag csekélyebb hozama mellett, hasznot hajtó gazdálkodás lenni megszűnik.

Az imént említett három tényező közül a szóban forgó területek talajának természete olyan, amelyen lényegesen változtatni módunkban nem áll, a munkabérek s általában a kezelési költségek pedig olyanok, amelyekre nézve a helyzetnek csak rosszabbodását várhatjuk, egyedül a túltermelés tehát az a tényező, melyet a hegyi és homoki szőlőterületek megmentése érdekében korlátozni lehetséges s ha e területek megmentését országos közérdekűnek elismerjük — korlátozni szükséges is. A túltermelés előidézésében, ha nem is a beültetett területek nagyságával, de a termelt bor hihetetlen mennyiségevel az ugynevezett *lapi szőlőterületeknek* jut a legnagyobb rész.

Ezek az elsőrendű búzatermő földekben ugyanis minőségileg ugyan silányabb, de mennyiségileg annál nagyobb eredményeket produkál a talaj kitűnő minősége. Nem megy kivétel számba, ha ezeken a lapi földeken 70, 80, 100, sőt ennél is több hektoliter terem 1000 □-ölnön. Ezek a borok minőségükön fogva komolyabb árakra számot nem tarthatván, azelőtt soha nem hallott árakon nagy kínálattal lépik el a piacot. S míg a rendkívüli nagymennyiség mellett így is kivételes jövedelmet biztosítanak, a tulajdonképeni szőlőművelésre való területeken termelt borok árát lerontják. De ugyanakkor, amikor ebben az irányban az árakat lerontva hatnak károsan, a gabonafélék s így közvetve a kenyér megdrágulása tekintetében is fejtenek ki hatást. Mert ilyen módon éveken át megannyi búzatermő föld vonatik el természetes rendeltetésétől. Hogy ez mekkora különbséget eredményez, annak kiszámításához közelebbi adatok nem állanak rendelkezésemre, de nem tartom érdektelennek felemlíteni, hogy maga a szőlőműveléssel foglalkozó munkáselem ezzel a kérdéssel olyan irányban foglalkozik, hogy a lapi szőlőkben teljesítendő munka bérét, mivel kenyérnek megdrágulását nagyrészt a búzatermő területek ez uton bekövetkezett csökkenésének tudja be, fel akarja emelni. De ha a lapi szőlőknek ebben az irányban kifejtett hatását alárendelt jelentőségűnek tekintjük is, a bor értékesítésére gyakorolt káros befolyásukat kicsinyelni nem lehet.

Értesülésem szerint Németországban ugyanazon baj ellen akként történik a védekezés,

nok egy csapata is sorfalat alkotott. Rendezők éppen osztogatták a román nemzeti szalagos melcsokrokat s hogy ünneprontóknak ne találjanak, közülünk is elfogadtak néhányan ily kokárdát, sőt egy-kettő fel is tüzte a román jelvényt, amellyel a román nép mögött szépen meghuztuk magunkat.

Husz tagból álló társaságunk és a csendesen hangzó magyar beszéd azonban csakhamar felénk fordította a közfigyelmet s a hagyományos magyargyűlölet megnyílvánulása — sajnos — ez alkalommal sem maradt el.

Románul értő kartársaink tolmácsolása után lángoló arccal és ökölbe szorult marokkal, de egyszermind bölcs mérséklettel hallgattuk a meginduló inzultusokat és átkozódásokat.

Szerencsénk csak az volt, hogy a román királyi család megérkezése és a pár perc múlva berobogó udvari vonat dübörgése, a »Gottenthalte« és a »Hurrá! örömjaja, de főképpen a megeredt zápor elnyomta azt a sok durván sértő ocsmány támadást, amiket le kellett nyelnünk, de megemészteni már nem tudunk. Ezekkel a tapasztalatokkal nagyon találóan ismertük meg oláh szomszédainkat, no meg azokat az oláhokat, akiknek gyermekei Magyarországon nevelkednek.

Husz magyar tanító kedves emlékekkel hagyta el a Bucsecs havas tövében páratlan szép Sinaja nyaralótelepét, ahol az előkelő román világ pazar fényüzéssel nyaral, de szeme a gyémántfényét is erősebben szikrázik — a magyargyűlöletől.

Megfogadtuk mind a huszan, hogy a Romániában szerzett ismereteket és tapasztalatokat elhozzuk haza, sőt értékesítjük is — a magyar iskolákban.

Balassa Sándor.

hogy egy Morgen kiterjedésű búzatermő földre, ha szőlővel van beültetve, 100 márka adó vetetik ki. Ez az intézkedés első tekintetre a tulajdonjogba való beavatkozás súlyos esetének látszik, de közelebről megtekintve a nemzeti termelés nagy érdekeivel bőven igazolva van. A tulajdon jogának e közérdekből való korlátozása a magyar törvényhozás terén sem ismeretlen fogalom. Így pl. az 1879. évi XXXI. törvényekben foglalt erdőtervény 4. §-a kimondja, hogy »az irtás tiltatik oly erdőkben, melyeknek talaja másnemű gazdasági művelésre állandóan nem alkalmas. Az ily talajon álló erdők feltétlenül fenntartandók.« Az ezen törvényszakaszban foglalt jogmegszorítás kétségtelenül annak a nemzetgazdasági érdeknek a szolgálatában áll, hogy ezek a területek a nemzeti termelésből ki ne maradjanak, ami természetükkel fogva okvetlenül bekövetkeznek, ha velük tulajdonosuk azt tehetné, amit akar s így róluk esetleg az erdőt kiirthatná. Ha lehetséges volt a tulajdonjog ilyen megszorításával védelmezni az erdőgazdasággal kapcsolatos érdekeket, miért ne volna lehetséges ugyanilyen módon megvédelmezni a szőlőgazdaságot is. Hisz kétségtelen, hogy amint van feltétlen erdőtalaj, vagyis olyan, amely kizárólag csakis erdőgazdaság útján hasznosítható, éppen úgy van feltétlen szőlő-talaj is, értve ezalatt a helygödelakat és homokterületeket, amely másként mint szőlőművelés által jövedelem forrássá nem tehető.

Mindezek alapján azon előterjesztéssel vagyok bátor a tek. Törvényhatósági Bizottság elé járulni, hogy a földművelésügyi m. kir. miniszter urhoz a *búzatermő földeken szőlővel való művelésre szükséges intézkedések, illetőleg kezdeményező lépések megtétele iránt feliratot intézni méltóztatásuk.*

Eddig tart az érdekes indítvány, amely kétségtelenül új oldalról világít reá a lapi bortermelés — gazdasági válságot előidéző kérdésére. Nem tudjuk, irányadó helyen megfontolás tárgyává teszik-e, tény azonban, hogy vármegyénknek az itteni helyzetet alaposan ismerő közgyűlése egyhangú helyesléssel foglalt állást mellette s külön feliratban is megkereste a m. kir. földművelésügyi minisztert, hogy a lapi bortermelés korlátozásával is mihamarabb siessen a válságba jutott magyar bortermelők segítségére s azoknak a már-már reménytelen helyzetből való kiszabadítására.

Börgönd és Szarajevó cím alatt Bartal Béla, vármegyénk eme nagy gondolkodója éles, de minden ízében igaz vezércikket írt »Az Ujság«-ban vasuti politikánk rövidlátásáról. Így, amint már lapunkban is többször kifejtette, szőlő a szerajevói természetes, vagyis legrövidebb összeköttetésről, a mohács-baranyavári 30—40 kilométernyi kiépítetlen darabról, a magyar vasutközlekedés e szegényfoltjáról, továbbá a vukovár—samáci csatornáról stb. »Minden azonban várhat, de — Börgönd nem.« Többek között így folytatja:

»Tizenhat milliót költöttünk a balatoni vasútra; ez — mert csak félmunkát tettünk ott s csak zsákvasutat csináltunk belőle éppen nyugat felé, a honnan legrosszabb a balatoni összeköttetés, nem folytattuk az osztrák határig, vagy legalább a déli vasut bécsi vonaláig — drága félmunka marad, mely az ország nagy és sürgős forgalmi bajainak égető szükséges orvoslásától vonja el az anyagi erőt. Hisz abból a 16, illetve a forgalmi deficitet is kapitalizálva, 17—20 millióból, mibe ez a vonal kerül, meg lehetett volna a boszniai rövidítést, a vác—aszódi vonalat és még vagy a becsei Tisza-hidat, vagy a gombosi Duna-hidat, vagy a vukovár—samáci csatorna nagy részét csinálni s ezzel az ország forgalmi csődjét megakadályozni, a vasuti deficitet eltüntetni. És ha ezt megtettük, akkor azután megépíthettük volna az igazi balatoni vasutat, amely Székesfehérvártól kiindulva (Budapest és Fehérvár között a déli vasut ugyis előbb-utóbb államosítandó lévén), a legrövidebb uton a Balaton mentén egy nagy egységes vonalat képezne Grác és Svác felé, egy oly olyan vonalat, mely a budapest—brücki vonal budapest—győri szakaszát tehermentesíti, egy új rövid exportvonalat képez Budapesten és a Dunántulon át nyugat felé és nem látatlankodik — mint a börgöndi vonal — üres vonataival a budapest—fiumei vonal legutoljára adony—budapesti egyvágányú szakaszán.«

Kemény de igazságos kritika alá veszi aztán az utolsó évek forgalmi politikáját:

»Megépítjük a közép-dunai hidat, de mivel a bankkrízis blokkolja a külföldi hitelünket, ezt csak egy vágányúra csinálják s a Dunát a hid felett nem szabályozzuk, úgy hogy télen árvízrel fenyegeti a hidat és a hozzávezető vasutat, nyáron pedig veszélyessé teszi a hid alatti hajózást.

Milliókat öltünk be vagonokba, mozdonyokba, de már az utróvidítésére, mint ezt a vácz—aszódi klasszikus példa mutatja, nem telik, pedig utróvidítés nélkül hiába vesszük a vaggont és mozdonyokat. Szidjuk az osztrákok Bosznia miatt, de épp úgy, mint nyugat felé, a saját területünkön, se a Dunán se a mohács—baranyavári szakaszon nem teszünk semmit.

Olaszország vígan exportálja háromszoros távolságból szőlőjét Németországba, mi — vasuti mizériánk miatt — belefutadunk borunkba.«

— Hat mindez szép, de mikor: a szemek nem látásra, a fülek nem hallásra vannak berendezve!

Közigazgatásunk.

— Tolnavármegye alispánjának időszaki jelentése. —

Vármegyénk négy havi közigazgatásának minden tekintetben hű képét adja az a terjedelmes jelentés, amelyet *Simontsits* Elemér alispán terjesztett a vármegye e hó 29-iki nyári rendes közgyűlése elé.

Megszoktuk már alispánunk tartalmas voltát. De a kezeink közt levő 15 nyomtatott oldalra terjedő hivatalos írásról nemcsak azt konstatahatjuk, hogy jól sikerült *pillanatnyi felvétel* az a vármegye közállapotáról, de azt is, hogy az abban felvetett közérdekek megvilágítása sajátos, eredeti felfogással történik s alispánunknak magasabb néző pontjai vannak az igazi, hamisítatlan magyar közigazgatásról.

A nagy gonddal kidolgozott terjedelmes jelentést kivonatlag a következőkben ismergetjük:

A vármegye közalapjainak állása.

A vármegye közalapjainak állaga, a szekszárdi m. kir. adóhivatal 1909. június hóban megjelent váratlan pénztárvizsgálat szerint összesen: 7.594,964 kor. 31 fillér.

A közbiztonság.

A közbiztonság állapota kielégítő, a közrend jelentékenyebb megzavarása sehol elő nem fordult.

A közigazgatás menete és a szükmarku belügyminiszter.

A közigazgatás menete általában rendes volt s igazolt panasz, úgy a községi, mint vármegyei közigazgatás területén csak szörványosan merült fel. Hangsúlyozza azonban a jelentés, hogy a jó közigazgatásnak azon erkölcsi feltételein kívül, melyeket a tisztviselők lelkiismeretes kötelességtudása és ügybuzgalma szolgáltat, megvannak a maga anyagi feltételei is, amelyek nélkül egy a modern igényeknek megfelelő közigazgatás a legnagyobb buzgóság mellett sem képzelhető el. Így utal azokra az aggályt keltő nagymérvű törlésekre, melyek a vármegye 1909. évi költségvetése felülbírálata alkalmával a folyó évben újra megismétlődtek. S így folytatja »Magukkal az egyes törölt, illetőleg redukált tételekkel itt közelebről nem kívánok foglalkozni, mert maga az 1909. évi költségvetésre vonatkozó belügyminiszteri rendelet a közgyűlés tárgysorozatának egyik pontját képezi, a vármegyék háztartásáról szóló 1883. XV. törvény cikk rendelkezéseinek taglalásába sem bocsátkozhatom, mert az, bár a konkrét esettel való vonatkozásában érdekes tanulmány tárgyat képezhetné, célotól, a megyei közigazgatási érdekek megóvásától messzire vezetne; csak azt akarom konstatálni, hogy a magyar közigazgatás életjelenségei, melyek között a vármegyék költségvetési jogának miként való kezelése éppen nem a legkisebb jelentőséggel bír, nem az önkormányzat megerősítését zengő szálló ige divatjának adnak igazat, hanem az ellenkezőnek, mert az a processus, amely észlelhető, nem a megerősödésnek, hanem az összezugorodásnak a folyamata.

A paksi főszolgabíró hivatal megépítése tengeri kigyója.

Ezt a régóta huzódó kérdést az alispán még az idei év folyamán végleges megoldás elé kívánja juttatni, felhatalmazást kér tehát a szükséges tárgyalások és intézkedések folyamatba tételére, a netán szükséges ideiglenes szerződésnek a törvényhatóság utólagos jóváhagyásának fentartása mellett — megkötésére —

s hogy amikor megteendő előzetes intézkedéseit és javaslatait a vármegye közgyűlése elé terjeszténé, ugyanakkor az általa javaslatba hozandó megoldás pénzügyi fedezetére nézve is javaslatot terjeszthessen elő. »Csakis így vélem elérhetőnek azt, hogy az a valóban szegényes helyzet, melyben a vármegye e legnagyobb járásának főszolgabírói hivatala van s mely a járásbeli közönség jogos önértékét és a hivatal tekintélyét egyképen sérti, de a hivatali ügyintézésnek, magának a szorosán vett közigazgatásnak legegységesebb érdekeivel is merev ellenében áll, mihamarabb gyökeresen megszüntetessék.«

Elismerés Dunaföldvárnak és jegyzőjének

Az 1876. évi XIII. törvénycikk 121. §-a felhatalmazza a megyék törvényhatósági bizottságát, hogy oly községekben, melyekben annak szüksége mutatkozik és a képesség is meg van, az ezen törvény által megállapított főszolgabírói hatáskörnek egyes részeit a községi előjárásra átruházhassa. Az immár 33-ik éve hatályban álló törvénynek e felhatalmazása érvényesítve vármegyénk területén mindeddig egyetlen egy esetben sem lett.

Az alispán itt felsorolja azokat a magasabb közigazgatási és etikai okokat, amelyek Dunaföldvárt e megbízatásra érdemesítik. Így Dunaföldvár ezidő szerint a vármegyének legnépesebb községe s mint ilyen, a reá nézve illetékes főszolgabírói székhelyétől 21 kilométernyi távolságra fekszik. Ez a távolság igen súlyos teherként nehezedik a községi lakosok vállaira mindazon esetekben, amelyekben közigazgatási jogsegélyt igénylő ügyekben a főszolgabírói hivatalhoz kell fordulniok. Viszont a jelentékeny távolság következtében a főszolgabíró előtt való megjelenés nemcsak költséges, de nagyobb idővesztéssel jár. Dunaföldvár közönségének nagy érdeke tehát, hogy ezeknek az eseteknek száma lehetőleg csökkentessék.

»A szükségesség így tehát kétségtelen, de hogy Dunaföldváron a törvény által megkívánt másik feltétel, az átruházandó hatáskör betöltéséhez szükséges képesség is meg van, azt a legszembetűnően igazolja az a tény, melyet teljes elismeréssel ezen a helyen is csak örömmel konstatahat, hogy *Dunaföldvárnak községi közigazgatása a haladottabb fejlődés közepette jelentkező fokozottabb igényekkel szemben is mintaszerű és hogy Dunaföldvár közlakossága a magyar faj kulturképességének méltán kiemelhető örvendetes bizonyága gyanánt magasabb szempontoknak hódoló vezetésre teremtett egyéneket állit, újra a község érdemekben gazdag főjegyzője mellé, az ügyek élére. Amíg tehát ez az intézkedés egyfelől magának a közönségnek érdekeit szolgálja, addig másfelől egyszersmind annak a bizalomnak is tanujele, mely a község előjáróságát a törvényhatósági bizottság részéről méltán megilleti.«*

— Gyönyörű elismerése ez a javaslat nem csak Dunaföldvár nagyobb szellemi nivelójának, de Nieferrall Nándor főjegyző céltudatos, községét boldogító lelkes munkájának is s ezenkívül buzdító, elismerő nyilatkozat az az alispán részéről s megbecsülése magának az egész jegyzői karnak; a vármegye első tisztviselője ugyanis mintegy azt dokumentálta általa, hogy a községi élet fejlesztésében, annak előbbre vitelében a jegyzőket, nem *alárendelt segédmunkásokul*, de különösen, aki becsületes munkájával arra reászolgált, azt *egyenértékű munkatársul* tekinti.

A magyarosítási alap.

A magyarosító bizottság f. évi május hó 19-én tartott ülésében foglalkozott a kiosztandó ösztöndíjak és jutalomdíjak megállapításával.

A folyó évben mindkét címen összesen 4500 korona került kiosztásra. A magyarosító bizottság ezuttal is az alapító-level rendelkezéseinek szigorú szem előtt tartásával járt el s határozata a múlt évhez képest csak abban a tekintetben idézett elő változást, hogy az ösztöndíjak tulságos felaprózása helyett ezuttal csupán 10 és 5 koronás ösztöndíjakat állapított meg, a beszerzett információk alapján arra a meggyőződésre jutván, hogy ezt az eljárást követve, a kitűzött célnak hatékony szolgálata jobban biztosítható van.

A jutalmazottak névsorát annak idején már közöltük.

A közegészségügy.

A közegészségügyi állapot a többször jelzett időszakban kedvező volt. Járványszerűen csupán a vörheny uralkodott a Fadd községhez tartozó Hencse-pusztán és a kanyaró Sárszent-

lőrincen, mely betegségek azonban az alkalmazott óvintézkedésekre aránylag rövid idő alatt elmúltak.

A trachoma a vármegye lakosai közt csak csekély számban mutatkozott, a más vidékekről érkezett mezőgazdasági munkások közt azonban több esetben fordult elő, ezek rögtön külön szállásoltattak és orvosi gyógykezelés alá vették, úgy hogy a lakosságnak általuk való ragályozása eddig még nem tapasztaltott.

A vármegye területén Pincehely, Bölcse, Madocsa, Dunaföldvár és Paks községekben összesen 1047 állami gondozásban levő gyermek volt a pécsi gyermekmenhely részéről elhelyezve, kiknek ellátása és gondviselése elég jónak tapasztaltott.

Állategészségügy.

A vármegye állategészségügye az 1909. év második negyedében kedvezőtlen volt, amennyiben a sertésorbán és sertésvész nagy elterjedést vett és fellepett a ragadós száj- és körömfájás is.

Utóbbi betegség május hó első felében Bátaszéken, eleintén enyhe alakjában, a vértagok megbetegülése nélkül mutatkozott, ami felismerését megnehezítette.

A behurcolás módját nem sikerült megállapítani s tekintve, hogy fellépésének idejében csakis Szabolcsvármegye két községe volt vele fertőzve, a legnagyobb valószínűséggel jár azon feltevés, hogy a bátaszéki vasuti munkálatoknál foglalkoztatott, szakadatlanul változó kubikusok hozták be.

A betegség helyhez kötése érdekében a legszigorúbb óvintézkedések foganatosítottak, Alsónyék község is azonnal vészkerületbe vonatott, Alsónána, Bata, Bátaszék, Mórág, Sárpilis és Várdomb községek hasított körmű állatai pedig forgalmi korlátozás alá vették, így az óvintézkedések szigorú végrehajtásának meg volt azon kedvező eredménye, hogy a kör — nagy ragályozó képessége dacára, — nem terjedt tovább még a községekbe pusztákra sem.

Az állatvásárok élénk forgalmuak voltak. A vármegye területére engedélyezett 27 marharakodó vasuti- és hajóállomáson az állatorvos szakértői teendők végzésével meg volt bízva 8 m. kir., 2 községi és 1 magán állatorvos. Kisegítő szolgálatra az illetékes I. fokú hatóságok több esetben kirendelték a felsőiregi és nagydorogi magán állatorvosokat is.

Az 1909. év második negyedében lebonyolított 556 szállítmány s ez alkalmakkal megvizsgáltatott összesen 12.747 állat.

Közutaink.

Közutainkon a vármegye egész területén meg-megismétlődő gyakori erős záporok általában nagyobb mervű iszapolásokat és rongálásokat okoztak. Különösen nagy károkat okozott azonban az a felhőszakadás, mely folyó évi június hó 5-én az esteli órákban jóformán az egész megye területén, de főként Dombóvár, Hőgyész, Varsád, Gyöngy, Uzd, Nagydorog és Bikács községek határain vonult keresztül.

A tüzetesen fel sem sorolható nagymervű rongálások és károk helyreépítésére, a helyreállítási munkálatok halaszthatatlan sürgős természetére való tekintettel be nem várva a téli törvényhatósági bizottságnak ez irányban teendő intézkedését, a közuti alaptól az alispán saját felelősségére 10000 koronát tett folyóvá.

A beruházási hitel terhére a folyó évben a paks—kölesdi, a paks—nagydorogi, a nagydorog—györkönyi, fadd—gerjeni, hidjaapáti—medinai, pincehely—ozorai, szekszárd—simontornyai uton vannak a munkálatok folyamatban.

Terménykilátások.

A kedvező tavaszi időjárás a gabonaműveknél nagyrészen helyreépítette a késői vetés hátrányos következményeit s a mostoha tél által okozott kisebb mervű károkat s dacára az itt-ott előforduló felhőszakadásnak és jégverésnek, az őszi s tavaszi gabonaműveknél jó közép termés várható. Őszi búzával 3000 holddal kevesebb terület van bevetve, mint az elmúlt évben, a zabvetés azonban 2000 holddal több. A zab igen jól áll, a tengeri is elég jó, burgonyából pedig nagy termés várható. A szőlőkön a korai fagy és jégverés dacára szép termés mutatkozik, a peronoszpóra felléptével előállható kár azonban kiszámíthatatlan, mivel rézkénpor az egész országban nem kapható. Takarmányhiány nem lesz, az aratással kapcsolatban zavarok sehol sem fordultak elő.

Módy László, Kerbolt István emléke.
Simontsits Béla arcképe.

Az alispáni jelentés végül kegyelettel em-

lékezik meg Módy László és Kerbolt István elhunytáról, Módy László mint vármegyei főpénztárnok évtizedeken keresztül puritán becsületességgel szolgálta a vármegyét s Kerbolt István is, mint a jegyzői karnak egyik legkiválóbb tagja ugyancsak hosszú időn át teljesített vármegyénk területén értékes közszolgálatot. Hiven az elhunytak iránt való közbecsüléshöz, az alispán az elhunytak özvegyeihez részvét iratot intézett s Módy László koporsójára a tisztikar nevében koszort tett.

Végül az alispán a következőképp fejezi be tartalmas jelentését:

»Nem annyira az elmulás[gondolata körüli eszmétársulás, mint inkább annak hálás elismerése révén, hogy akik életükkel arra reászolgáltak, azoknak emlékét e nemesen érzi vármegye kegyelete haláluk után is megőrzi, van szerencsém bejelenteni, hogy néhai *Simontsits* Bélának, a vármegye volt alispánjának a törvényhatósági bizottság határozatából Paczka Ferenc festőművész ur által megfestett arcképe elkészült s a közgyűlési terem alispáni arcképcsoportjában elhelyeztetett.«

Tolnavármegye nyári rendes közgyűlése.

Tolnavármegye törvényhatósági bizottsága folyó hó 29-én tartotta szokásos nyári rendes közgyűlést gróf *Apponyi* Géza főispán elnöklésével.

Miután a főispán szívélyesen üdvözölte a megjelenteket, a csekély számu bizottsági tagok jelenlétében kezdetét vette a 219 pontból álló tárgysorozat letárgyalása.

Az első pont a tisztviselői nyugdíj alap javára 1909. évre igénybe veendő fél százalékos pótdadó névszerint való megszavazása volt s azt a közgyűlés, miután a főispán *Simontsits* Elemér alispán felszólalásához képest konstata, hogy a tisztviselők érdekelt voltaknál fogva nem szavazhatnak, az állandó választmány javaslatához képest 76 szóval, tehát egyhangulag meg is szavazta.

Az alispán nagyszabásu időszaki jelentését felolvasottnak tekintette a közgyűlés. Dr. Schwetz Antal is a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott a jelentés gondos, szakavatott s az egész vármegyei közigazgatást oly behatóan megvilágító voltáról, mégis, hogy annak egyes pontjaira nézve támadt aggályai eloszlatassanak, annak főleg négy pontjához kíván szólni. Így különösen Dunaföldvár községnek az 1876. XIII. törvénycikk 115. §-ban foglaltakhoz képest, a cseléd és mezei munkások felett való bíráskodással való megbízatását kifogásolja, sokkal helyesebbnek tartaná, ha ott egy külön szék hely kirendelték, vagy ha annak költséges voltánál fogva oda az egyik szolgabíró hetenként rendszer kiutaznék s ott a helyszínen hozná ítéleteit. Másodsor az alispán által az idei felhőszakadások folytan szükségessé vált utjavításokra utólagos jóváhagyás reményében kiutalt 10 ezer koronának a kereskedelmi miniszter által való megtérítése céljából felirat küldését javasolja. Harmadsor, a magyarosítási alap kamatainak kisebb részletekben való szétosztását óhajtáná, hogy így megjutalmazatlan tanító az érdemesebbek közül senki se maradjon. Negyedik indítványa az alispánnak a lapi szőlőtermelés korlátozását célzó indítványára vonatkozik s tekintettel annak országos jelentőségére, e tárgyban nemcsak a földmívelésügyi miniszterhez, de az összes törvényhatóságokhoz, sőt a képviselőházhoz is felirat küldését óhajtja.

Simontsits Elemér alispán abból indulva ki, hogy a közgyűlés tagjai sorából időrőlidőre csak dr. Schwetz Antal bizottsági tag teszi kritika tárgyává az ő időszaki jelentését, azt a következtetést vonja le, hogy a *hallgató* többség helyesli azt az irányt, amellyel ő jelentését összeállítja, bátorítás, buzdítás ez reá nézve a jövőben is, minden igyekezetével rajta lesz tehát, hogy ugyanazon mervben feleljen meg, mint eddig törvényes kötelességének. Dr. Schwetz Antal elismerő szavait egyebént hálisan fogadja s úgy neki, mint másoknak is köszönetet mond, mint akik pozitív kritikájukkal megerősítik őt telfogásának helyes voltában, ami pedig a felvetett pontokat illeti, ezekre a következőkben felel. Igaza van abban a felszólalónak, hogy ez újítások folytan a dunaföldvári járási főszolgabíron keves könnyítés történik, mert tőle a munkának csak jelentéktelen része vonatik el s az is igaz, hogy Dunaföldvár jogszolgáltatási ügye is csak részleges hasznát látja az emített első fokú hatóságok megillető hatáskörnek az ottani előjárásra ruházásával, de kijelentheti, hogy ő többet is

tenni kíván Dunatölgdvárért, a tervezett intézkedések azonban nem tartoznak a közgyűlés hatáskörébe — így — amint már ezt megelőzőleg többeknek kijelentette, rajta lesz, hogy a dunaföldvári szolgabíróság egy-egy tisztviselője az említett közsegen gyakran kiszálljon.

A 10 ezer korona utjavítási költségnek az állam által való átvétele ügyében a miniszterhez való felírás tárgytalan, mivel a törvényhatósági utak fenntartása a törvényhatóságok kötelessége s csak ha erre képtelenek, gondoskodik azok fenntartásáról az állam. Ennek az esetben szükségessége azonban itt ez idő szerint még el nem következett.

A magyarosítási alap szétoztása is teljesen a szabályrendeletnek megfelelően történt, a jutalmak szetdarabolásával megszűnnek azok jelentősége, értéke.

A lapi bortermelés korlátozása ügyében a többi törvényhatóság sőt képviselőház megkeresése — mivel a javaslat egyszerű figyelmeztetés és tájékoztatás kíván lenni a földmivvelésügyi miniszter részére — célra nem vezet, mivel a kezdeményezésre ugyanis a földmivvelésügyi kormány hivatott s ez, ha helyesli a felvetett eszmét, ugyanis megteszi a továbbiakat.

A közgyűlés ezután az állandó választmány javaslatához képest teljes egészében elfogadta a jelentést s megbizta az alispánt, hogy a paksi főszolgabírói lak építése ügyében a szükséges intézkedéseket megtehesse. A lapi bortermelés korlátozása ügyében felírnak a földmivvelésügyi miniszterhez s megkeresik a kereskedelmi minisztert is, hogy a baja—bátaszéki új vasut menetrendjét hozza összhangzásba a szekszárd—bátaszéki vasut menetrendjével is.

A belügyminiszterhez szintén felírnak, hogy a vármegyei költségvetésből törült 9956 korona 66 fillért póthitelként engedélyezze.

Bátaszéket, Tevelt, Nagydorogot, Tamásit felhívják, hogy ha helyiséget adnak, ott a hordójelző hivatalokat a vármegye hajlandó felállítani.

Stern Árpád Tolnát is szeretné eme községek közé besoroztatni, Simontsits Elemér alispán felszólalása szerint azonban ez lehetetlen, mivel csak azokról a helyekről lehet szó, ahol már voltak hitelesítő hivatalok.

Ezután többek írásbeli beadványára a 717.000 koronás közüti kölcsön ügyében kiküldött bizottságnak jelentését vették tárgyalás alá. Az igazi szakértelemmel összeállított jelentés konstatálta, hogy a beadott ajánlatok közül a Magyar Jelzálog Hitelbanké a legolcsóbb (95 $\frac{1}{2}$ árfolyam mellett 5 $\frac{1}{2}$ százalékos) így a kölcsönt itt veszik fel. A bizottság azonban azt is konstatálta s azt a közgyűlés is akceptálta, hogy ezen intézetnek 1907. évi ajánlata még ennél is kedvezőbb volt, a kölcsönt azonban felvenni nem lehetett, mivel a miniszter a vármegye határozatát jóvá nem hagyta. Kétségtelen lévén e miatt a vármegye károsodása, kéri a kereskedelmi minisztert, hogy az így előállott kamatkülönbötzetet, mely évi 2000 koronát tesz ki — szintén tárcája terhére vállalja el, egyébként megjegyzi, hogy a kölcsönt most is csak a kereskedelmi miniszternek a további utépítési segély megtagadását kilátásba helyező rendelete folytán veszik fel.

A vármegye 1908. évi számadását elfogadták.

A tisztviselői nyudij-szabályrendeletet megfelelőleg módosították.

Elfogadták a dunaföldvári előjáróságnak az 1876. XIII. törvénycikk 11. §-ban felsorolt hatáskörrel való felruházása ügyében alkotott szabályrendeletet is.

A körorvosok rendelési és látogatási díjait szintén szabályrendelettel szabályozták.

Ugy szintén elfogadták a munkásházak létesítésére vonatkozó szabályrendeletet is. Ezzel kapcsolatban letárgyalták az alispánnak a munkásházak létesítésére vonatkozólag nagy gondal kidolgozott előterjesztését is. Az alispán ugyanis tüzetes tanulmány tárgyává tette a munkásházak építésének nagy szociális jelentőségű kérdését. Az összeírás szerint 1906, de a szükségesség mérvét tekintve 1187 ház építése volna kívánatos. Ezzel szemben a múlt évi közgyűlés csak 685 háznak megépítését mondta ki 1,290.600 korona költséggel. Ebből azonban a földmivvelésügyi miniszter csak 750.000 koronának évi 2 százalékát vállalta magára s tekintve, hogy az akkor kontemplált építési költség házanként a telek 200 koronájával 1800 koronára emelkedik, a jelzett összegből csak 421 házat lehet megépíteni. A vármegye tehát azt határozta, hogy egyelőre csak 400 ezer koronát fordít erre a célra s 2 százalékos építési

tartalékalap képzésével, a fizetendő kamatot 7 százalékban állapítja meg. A szükséges összeget a jegyzői, tisztviselői, állategészségügyi és Lymburg Styrum alpból veszik kölcsön.

Özv. Módly Lászlónak 1232, Mihályffy Lajos árvaszéki iktatónak 2296 és dr. Piringer Józsefnak 507 korona nyugdíjat szavaztak meg.

Nagyobb vitát keltett a tolnai második gyógyszerár ügye. A közegészségügyi bizottság nem ja asolta az új gyógyszerár felállítását, mivel arra ott szükség nincs. Ezzel szemben Stern Árpád bizottsági tag, a képviselőtestület állásfoglalását tartja a való állapotnak jobban megfelelőnek, kéri a főorvos és a közegészségügyi-bizottság véleményének felolvasását, hogy ezt pontonként megcáfolhassa. Mivel a felszólalónak módjában állott ezeket betekinteni, a közgyűlés a felolvasást mellőzi. A felszólaló ennek ellenére is aztán hosszasan bizonyítja a gyógyszerár szükségességét s egyegy egyébként artatlan elszólásával maga ellen zudítja a nagy forráságban kissé türelmetlenkedni kezdő bizottsági tagokat, Miután Török Béla egészségügyi bizottsági elnök erőteljesen sikra szállt a bizottság teljes jóhiszemű s a helyzet alapos mérlegelésén nyugvó véleménye mellett s röviden Simontsits Elemér alispán is megvédte az indokolásnak azt a részét, mely a még csak ezután létesítendő gindlicsaládi gyógyszerár jövődö érdekét is odasorolta a tolnai II. gyógyszerár felállítását ellenző érvek közé, a közgyűlés Fekete Gusztáv rövid felszólalása után nem járult hozzá a tolnai II-ik gyógyszerár létesítéséhez.

Decs községének gyógyszerár létesítési ügyét azonban pártolják, Lengyel is kap a bonyhádi gyógyszerárhoz tartozólag fiókgyógyszertárat. A Dunaszentgyörgyön létesítendő új gyógyszerár érdekében Kátai Endre esperes, bizottsági tag emelt szót, de Simontsits Elemér alispán felszólalása után, ugy az itt, valamint a Dombóvárton létesíteni óhajtott második gyógyszerár vonatkozó kérelmet is — elutasította a közgyűlés.

Ezután gyorsabb lendületet vett a közgyűlés folyása. A Balatoni szövetség megkeresését, Árva- és Barsvármegye körlevelét a lelkészi fizetések 2400 koronára kiegészítése tárgyában, Abauj-Torna vármegye körlevelét a pártok egyesítése tárgyában, a Magyarországi munkások rokkant s nyugdíjgyezetének megkeresését, Arad szab. kir. város körlevelét a szab. kir. városok közmunka kötelezettsége alól mentesítése iránt, a Kossuth muzeum, Orsz. magyar kertészeti egylet megkeresését, Gyórvármegye körlevelét az utolsó nemesi felkelés megíratása iránt, Trencsénvármegye körlevelét a törvényhatósági tisztviselők fizetésrendezése, Hajdúvármegye körlevelét a secularizáció ügyében egyszerűen tudomásul vették, még Maros-Tordavármegye körlevelét a községi és körjegyzők fizetésének rendezése iránt, Fejérmegye körlevelét a takarmánytilalom szigorítása iránt, Szepesvármegye feliratát az árvapénzek kezeléséről szóló törvény módosítása iránt, Szolnok-Dobokavármegye körlevelét a kórházi tisztviselők fizetésrendezése ügyében, Aradvármegye körlevelét az osztrák-magyar bank készpénzfizetésének megkezdése iránt hasonszellemű felirattal támogatják, Arad szab. kir. város megkeresésére az aradi vesztőhely megváltására 500 koronát megszavaztak s a Nógrádvármegye körlevelében foglaltakhoz képest az alispánt megbizták a Madach sirméékere való gyűjtéssel.

Az alispáni előterjesztések tárgyalásánál a cs. és kir. hadapród iskolánál létesített alapítványi helyre első helyen Kálmán Lászlót, második helyen Járó Károlyt, harmadik helyen Coriari Istvánt ajánlták.

Az árvaszék által beszerzett nyomtatványokra 4400 koronát utalványozták.

Paks község 5-ik vásár tartása iránti kérvényét elutasították.

A tisztviselői ügyészi véleményvel előterjesztett ügyek legtöbbjét, így Szekszárd r. tanácsú városnak a rendőrség, a mezőgazdasági-bizottság szervezése, a borberlésre stb. alkotott szabályrendeletét, a vízvezeték, csatornázás elkészítésére vonatkozó határozatát stb. jóváhagyták. Farkas Volf Ferenc dunakömlödi jegyzőt hivatalból leendő nyugdíjazásra felszólították. A vármegyei lötenyészési bizottságban lemondás folytán megürült elnöki helyre Kovács Seb. Endrét megválasztották.

A vajta—pálfai vicinális-ut érdekeltégi körének megalakítása ügyében az érdekelt meghallgatásával az alispánt megbizták. A közgyűlés vége felé még egy hosszabb vita volt

a bonyhádi keramit járdák ügyében. Schwetz Antal a képviselőtestületnek az összes járdák aszfalt járdára való átalakítása ügyében hozott határozatát pártolta, a közgyűlés azonban Simontsits Elemér alispán felszólalására a képviselőtestület határozatát feloldta.

Krachenfels József utkaparót évi 278 koronára 48 fillér és Hauszknacht Ferenc őrmestert 1190 koronával nyugdíjazták.

Tóth Ödön t. ügyésznek a kért szabadságot megadták.

Miután pedig a főispán a jegyzőkönyvhitelesítés idejét jövő hó 2-ára kitűzte s hitelesítőül Bodnár István és dr. Leopold Kornél bizottsági tagokat kijelölte, a közgyűlés délután 1 órakor véget ért.

VÁRMEGYE.

Közigazgatási bizottsági ülés. Tolnavármegye közigazgatási bizottsága Apponyi Géza gróf elnökkel augusztus 11-én tartja legközelebbi ülését.

VÁROSI ÉLET.

Városi közgyűlés. Szekszárd r. t. város képviselőtestülete f. hó 24-én Janosits Károly főjegyző elnöke alatt közgyűlést tartott. Az előadói tisztet Matzon Béla adougyi jegyző töltötte be. A gyűlésen a következő határozatokot hozták. 1. Jegyzőkönyv hitelesítőül felkértek: Szeghy Sándor és Simontakács Ferenc. 2. Dr. Szentkirályi Mihály polgármester és dr. Hilbert István jogügyi tanácsnok által igénybe vett szabadságra vonatkozó jelentést tudomásul vették. 3. Az állami főgimnázium telkenek az államkincstár javára való átíratásához szükséges engedélyt megadták azzal a fentartással, hogy ha a főgimnázium megszűnik s helyette hasonrangú tanintézet nem létesül, a telek a városra visszaszáll. 4. Az állati hullahamvasztó kemence felállítását Föglein Ferenc, Szuliman György, Föglein János, dr. Zsigmond Ferenc és Schneider János hozzászólása után elhatározták, a költségeket megszavazták s a törvényhatóságnak a felállításához adott 1400 korona segélyert köszönetet szavaztak. 5. A villamos telep átvételével felmerült 8600 K kifizetésére 6000 K kölcsön felvételét határozták el. A 2600 koronát a villamos telep félévi, 4068 K 76 fillér jövedelméből fedezik. A kölcsönt 5 $\frac{1}{2}$ % kamatlábbal a Szegzárdi Takarékpénztártól veszik fel. 6. Az esküdtképes egyének összeíró bizottságába dr. Mayer Gyula és Szeghy Sándor küldettek ki. 7. Közmunkát 1910-ben nem vetnek ki. 8. Gonda Béla képviselő lemondását s Ditrich János póttag behívását tudomásul vették. 9. A zsidáruskodásról, a hordár- és a társaskocsi-iparról, a járdák és terek szabadon tartásáról szóló szabályrendeletek, ugy a fogadókörül szóló szabályrendeletet módosító határozat jóváhagyását tudomásul vették s a polgármestert a szabályrendeletek végrehajtásával megbizták. 10. Lichtenberg Miksa, Szántó Bernát és Prozbik Józsefné fogyasztási adóját leirták.

Szabályrendelet

a községi és körorvosok rendelési látogatási, távolsági, műteti díjairól, fuvardijáról és uti-átalányáról.

Tolnavármegye közgyűlése a községi és körorvosok díjairól a következő szabályrendeletet alkotta.

1. §. A községi és körorvos rendelési díja saját lakásán, illetve hivatalos körut alkalmával a község által rendelkezésre bocsajtott helyiségben nappal 1 korona, éjjel ezen összeg kétszerese; a kör székhelyén, valamint hivatalos körut alkalmával a körhöz tartozó községben, de a beteg lakásán az orvost minden fizetőképes beteg után 1 kor. 20 fillér, éjjel ennek kétszerese illeti meg.

Dunaföldvár és Paks községekben, tekintettel ezen községek — különleges helyi viszonyaira — az orvos rendelési díja nappal 1 koronában, látogatási díja 1 kor. 50 fillérben, éjjel ezen összegek kétszeresében állapítatik meg. Hét éven alóli gyermekeknél a díjak fele fizetendő.

2. §. Az éjjeli idő április hó 1-től október hó 31-ig este 10 órától reggel 6 óráig; novem-

ber hó 1-től egész március hó 31-ig este 9 órától reggel 7 óráig számítottak.

3. §. A községi és körorvos lakásától 2 kilométernél távolabb eső beteglátogatáshoz az orvost igénybe vevő fél természetbeni fuvar szolgáltat, mely lehetőleg jó lovakkal és tisztességes kocsiállal álljon.

Ha az orvost igénybe vevő fél a fuvar nem természetben szolgáltatja, az esetben megfelelő fuvar-díj fizetendő.

Amennyiben a körorvos a községben ilyenkor több beteget látogat, a fuvar és távolsági díj csak azon féllal szemben számítható fel, a ki az orvosért küldött.

4. §. Az orvosi körökhöz tartozó községeket terhelő és az 1908. évi XXXVIII. t.-c. 21. §-ának második bekezdésében a) b) c) és d) pontok alatt felsorolt kiszállásoknál a fuvar természetben állítandó ki az orvosnak. A községek az őket terhelő fuvar az orvos kérelmére vagy beleegyezésével évi 300 korona, Dunaföldvár és Paks községek ellenben évi 200 korona utátállással válthatják meg.

Az 1908. évi XXXVIII. t.-c. most hivatkozott szakaszának 6-ik bekezdésében megjelölt esetekben történő kiszállások alkalmával az orvos fuvardíja, amennyiben a községek a fuvar e célra természetben kiszolgáltatni képtelenek, minden megtett kilométer után a belügyi tárca terhére 50 fillérben állapítatik meg.

5. §. A rendelési és beteglátogatási díjak jelen szabályrendelettel a kör minden községére nézve, tekintet nélkül a székhelytől való távolságra, azonos összegben állapítván meg, az oda és visszautazással járó idővesztés kárpótlásul az orvosért küldő fél által az alábbi zóna szerint megállapított távolsági díj és pedig:

A kör székhelyétől 4 kilométernél nem messzebb fekvő községekben minden oda és vissza megtett kilométer után 20 fillér; a kör székhelyétől 4 kilométeren túl, de 8 kilométernél nem messzebb fekvő községekben minden oda és vissza megtett kilométer után 17 fillér; végül a kör székhelyétől 8 kilométernél távolabb fekvő községekben minden oda és vissza megtett kilométer után 16 fillér fizetendő.

Az 1908. évi XXXVIII. t.-c. 22-ik §-ának 4-ik bekezdésében jelzett kiszállások alkalmával a belügyi tárca terhére minden megtett kilométer után 50 fillér távolsági díj állapítatik meg.

Ily esetekben azonban a fertőző betegségekben szenvedők látogatásáért, a számukra való rendelésért és az óvintézkedések ellenőrzéséért más díj fel nem számítható.

A távolsági díj továbbá fel nem számítható az időszakos látogatások és rendelések (a törvény 20-ik §-a) az általános közegészségügyi szolgálat végzése, a szegény betegek látogatása, a védhimlőoltás és ujjraoltás végzése (a törvény 9-ik §-a) alkalmával.

6. §. A községi és körorvosok által teljesítendő műtétek díjai az 1900. évi 135000. sz. belügyminiszteri körrendelethez csatolt táblázat IV-ik fokozata szerint számítandók.

7. §. Ezen szabályrendelet a belügyminiszter jóváhagyását követő kihirdetésével lép életbe, a mikor is az összes ezzel ellenkező rendelkezések hatályukat veszítik.

A szabályrendelet végrehajtásával a vármegye alispánja bizatik meg.

HIREK.

— **Személyi hírek.** *Apponyi Géza* gróf, főispán f. hó 27-én Szekszárdra érkezett, ahol elnökölt az állandó választmány ülésén és a törvényhatósági bizottsági közgyűlésen s 29-én délután visszautazott Hőgyészre.

Perceel Dező v. b. t. t. *Széchenyi Sándor* gróf, v. b. t. t. *Bezerédj Andor* kir. kamarás, *Szabó Károly* és *Medi Kovács János* országgyűlési képviselők a törvényhatósági bizottsági gyűlés alkalmából f. hó 29-én Szekszárdon tartózkodtak.

Dr. Hangel Ignác vármegyei tisztí főorvos 4 heti karlsbaldi tartózkodás után hazaérkezett és elfoglalta hivatalát.

Wigand János főgimnáziumi igazgató a jövő héten Abbáziába utazik.

— **Főispáni ebéd.** Gróf *Apponyi Géza* főispán a most esütörtöki vármegyei közgyűlés alkalmából 48 terítékű ebédet adott, amely kedélyes hangulatban folyt le. Az ebéd folyamán főispánunk *Kovács Sebestyén* Endreföldbirtokost, vármegyénk eme illusztris nagy tevékenységű bizottsági tagját köszöntötte fel abból az alkalmából, hogy őt a mostani közgyűlés a lóte-

nyésztési bizottság elnökévé választotta. *Kovács Sebestyén* Endre őszinte, meleg szavakkal köszönte meg a főispán figyelmét, azt kívánva, hogy *Apponyi Géza* gróf a főispáni méltóságban vármegyénk javára az eddig is tapasztalt szeretetreméltóságával s a mindenki által elismert teljes pártatlanságával még nagyon sok ideig működjen. Még egy felköszöntő volt. *Simontsits Elemér* alispán *Bernrieder József* vármegyénk eme régi, köztiszteltetben álló bizottsági tagjára üritette poharát, kívánva, hogy az ég azt az illusztris férfit, ki éppen 71. életévét töltötte be, vármegyénk javára és büszkélkedésére, még nagyon sokáig éltesse.

— **Helyettesítés.** A Mucsiban megüresedett segédjegyzői állásra *Nagy István* dombóvári járási főszolgabíró *Loósz Károly* okleveles jegyzőt helyettesítette.

— **Uj ügyvéd.** *Dr. Eisenberg Bernát* Bonyhádon ügyvédi irodát nyitott.

— **Bucus a Remetén.** A szekszárdi Remete-kápolnánál a folyó évben is megünnepelték az Anna napot, mely alkalommal a vidékről is nagy számban jelentek meg a hívők a kies helyen. A szent misét *Szabó Géza* főgimnáziumi hittanár, a magyar szentbeszédet *Mosgai Sándor* újvárosi plébános, a németet pedig *Koch Gyula* belvárosi káplán tartotta.

— **Ellenőrzési szemlék.** A katonai ellenőrzési szemlék Szekszárdon a f. évben november hó 4-én és 5-én tartatnak meg.

— **Névváltoztatás.** A belügyminiszter megengedte, hogy *Gelb Johanna* szekszárdi lakos vezeték nevét *Fehér* re, *Rosenfeld Mór*ic pinchehelyi lakos nevét *Rózsá*-ra változtathassa.

— **Bokréta-ünnepély.** A szekszárdi róm. kath. olvasókör új szárnyépületének tető alá juttatása alkalmával mult szombaton tartotta meg a bokréta-ünnepélyt. A munkások szokásos felköszöntőjét *Kovács András* kőműves mondta el, az elsőt *Zichy Gyula* gróf megyés püspökére, a kör védnökére, a másodikat *Apponyi Géza* gróf főispánra, a kör diszelnökére. Este 8 óra-kor társasvacsorát tartottak, melyen százötvenen vettek részt. Felköszöntőket mondtak: *dr. Fent Ferenc* szentszéki tanácsos, plébános, a kör elnöke, *Szabó Géza* hittanár, ügyvezető elnök, ifj. *Kálmán Karoly* szabadkai tanár, *Kovács András* kőműves és *Balla Sándor* újvárosi tanító.

— **Ipartestületi közgyűlés.** A szekszárdi általános ipartestület folyó hó 25-én *André István* elnöklete alatt közgyűlést tartott, melyen élénk vitát keltett az az indítvány, hogy az ipartestület rokkant alapját engedje át a Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíjintézetének. Az indítványt nem fogadták el, hanem elhatározták, hogy az utóbb említett intézet helyi fiókjánál beiratkozott ipartestületi tagok beiratási díját az ipartestület rokkant alapjából fizetik ki. A balassagyarmati ipartestületnek az önálló nemzeti bank és külön vámterület kérdésében küldött átiratához csatlakoznak. *Szűcs Ferenc* ipartestületi jegyző és a szolgál javadalmát fölemelték. *Král Jánost* számvizsgálóul választották meg s az így, valamint a lemondás folytán megüresedett előjárósági helyre *Skultéti István*, *Prantner István*, *Bencez József* és *Csillag József* választották meg.

— **Uj villatulajdonos.** Gróf *Apponyi Géza* né, *Széchenyi Paula* grófnő évek óta Laschnitzhőhén üdül. Az ottani klíma kiváló jó hatással van egészségére, így, hogy ott tartózkodása még kellemesebbé váljék, ez idén egy szép fekvésű villát is vásárolt.

— **Házasság.** *Janosits Antal* székesfővárosi tanító *Janosits Antal* teveli nyugalmazott tanító fia, augusztus hó 8-án tartja esküvőjét Bukaresztben *Albu Irén*kével.

— **Egy életre való indítvány.** *Dr. Schwetz Antal* bonyhádi ügyvéd, községi képviselőtestületi tag, indítványt adott be Bonyhád közzég képviselőtestületéhez, melyben indítványozza, hogy a Baranyavármegye területén levő, de Bonyhádhoz közel fekvő s azzal határos Hidas községnek Tolnavármegyébe való bekebelezése és a völgyeségi járáshoz való csatolása iránt a képviselőtestület a szükséges lépéseket tegye meg. Az indítvány világosan kifejti azokat az előnyöket, melyekkel az átszatolás úgy Bonyhád, mint Hidas községekre s azok lakosságára nézve járna.

— **A szabók kongresszusa.** Az Aradon augusztus 20., 21. és 22-ik napjain megtartandó országos szabókongresszus rendezési munkálatai immár befejezésükhöz közelednek. Eddig 178 kiküldött jelentette be részvételét. A kongresszus lefolyása igen érdekesnek ígérkezik, annál is inkább, mert a vidéki szabóiparosoknak

eltökélt szándékuk, hogy e kongresszuson elszakadnak a fővárosi szabóiparosok szervezettől s megalakítják a Vidéki Szabóiparosok Országos Szövetségét. A kongresszuson ipari életünk számos kitünősége fog résztvenni s képviselteti magát a kereskedelemügyi minisztérium is. Kedvezményes vasuti jegyek szétküldése már e hét folyamán megkezdődik. A szabókongresszus rendezősége a szabóipar érdeklő összes kérdéseket napirendre tűzte s a mint előrelátható, a kongresszus reális eredményekben gazdag fejezetét fogja szolgáltatni a magyar ipartörténelemnek. A rendezőbizottság *André Istvánt*, a szekszárdi általános ipartestület elnökét előadónak szintén meghívta.

— **A Molnár-féle nyomdai műintézet és szab. íróalzatgyár részvénytársaság** folyó hó 20-án tartotta első évi rendes közgyűlését. A közgyűlést *dr. Leopold Kornél*, a részvénytársaság elnöke vezette. A jegyzőkönyv vezetésére *dr. Pártos Gyula* ügyvédjelölt, annak hitlesítésére pedig *Frának János* és *Rácz Pál* részvényesek kértettek fel. Elnök konstatálván a határozatképességet, a közgyűlést megnyitotta. Az igazgatósági jelentést *Schneider János* igazgató olvasta fel. A jelentés szerint a vállalat első évi eredménye egy erkölcsi, mint anyagi tekintetben teljesen kielégítő és mindenben megfelel a hozzáfűzött várakozásoknak, különösen, ha a kezdettel járó, elmaradhatatlan nehézségek is figyelembe vétetnek. Az intézet nyomdai termékei a szigorubb igényeket is kielégítő, magasabb színvonalon álló, izléses, modern és szolid kivitelűekkel széles körökben elismerés és tetszéssel találkoznak, a *naplárügyrtmányok és íróalzatok* pedig nemcsak az ország minden részében, hanem Ausztriában és a külföldön is piacot hódítottak maguknak, a bel- és külföld legelőkelőbb gyári cégeit és intézeteit látjuk a megrendelők sorában. A gyári telepet a tavasszal egy hatalmas szárnyépülettel kellett kibővíteni, az összes gépek külön elektromotorikus berendezéssel, villanyerőre járnak, a belső áruforgalmat lift bonyolítja le, csaknem száz a munkások és alkalmazottak száma. A zárószámadások szerint az elért *tiszta jövedelem* — dacára, hogy a gépek, betűk és berendezések számlájára 5707 korona leiratott — 15,160 kor. 33 fillért tesz ki. Ebből úgy az elsőbbségi, mint a törzsrészvényekre (400 kor. teljesen befizetve) osztalékul jut 32 korona, tehát 300 részvény után 9600 korona, tartalékalapnak 2500 korona (az értékesökkenési alap ezenfelül 4000 kor.), ügyvivő igazgató, igazgatóság és felügyelő-bizottság jutalékára 2728 kor. 89 fill. és a maradvány a jövő évi számlára vitetik át. A felügyelő-bizottság jelentését *Bajó Pál*, a felügyelő-bizottság elnöke terjesztette elő. A közgyűlés a jelentéseket és tiszta nyereség felosztási javaslatot helyeslőleg vette tudomásul és a felmentvényt úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelő bizottságnak megadta, — a szelvényeknek 32 koronával való beváltását pedig elrendelte. A felügyelő-bizottság tagjaiul a legközelebbi 3 évre újból: *Bajó Pál*, *Bodnár István* és *dr. Kramolin Gyula* választották meg.

— **Vásár.** A közelebbi gyönki országos vásárt augusztus hó hó-én tartják meg.

— **Iskolapad-kiállítás.** A szekszárdi ref. egyház község, az általa fenntartott elemi népiskolája tantermeit, az 1907. XXIV. törvénycikk rendelkezéseire képest, új, a higienikus követelményeknek megfelelő butorzzattal kívánja felszerelni. Miután e tekintetben több ajánlatot kért és kapott, elhatározta az egyházi tanács hogy nem elégszik meg a különféle rendszerű padok rajza és írásbeli leírásával, hanem az ajánlkozókól egy-egy minta darab beküldésé kéri, hogy azok természetben is láthatók legyenek. — Annál inkább is helyén való ezen intézkedés, mert az iskolák — ahol a jövő nemzedék szellemi oktatása történik — nem kizárólagos hanem egyetemes nemzeti közkinccset képeznek s miután városunkban is sok különféle jellegű iskola van, úgy a helybeli iskolákban levő valamint a mintapadok között az összes érdekeltek összehasonlítás tehetnek. A kiállítás annál is inkább aktuális, mert folyó hó 4-én lesz a tolnai ref. egyházmegyei tanítótestület közgyűlése s így a vidéki tanítóknak is alkalmuk lesz a modernnél modernebb iskolapadokat s berendezéseket megtekinteni s a tapasztaltakat a népnevelés hasznára fordítani. A kiállítás a polgári fiúiskola egyik termében van s annak megtekintésére az egyházi tanács ezennel minden érdeklődőt meghív és szívesen lát. — Mintapadok a következő hazai ipartelepek küldöttek: *Varg Sándor* Püspökladány; *kis mintájú szab. iskola pad.* *Feivel Lipót* utóda Budapestről; *Zah I-rendszerű szab. iskolapad csoport.* *Bernhard*

Rezső utóda Brassóbol: szab. kovácsolt-vas iskolapad. Pizinger Lajos Budapestről: Pizinger-féle szab. állítható vasállványú iskolapad, kettős, fel- és letolható tábla-állvánnyal, 1 tanári asztal, 1 pódium és 1 számológép.

— **Halálozások.** Vármegyénk községi jegyzői karának egy rokonszenves fiatal tagja Stockinger János kocsolai főjegyző f. hó 27-én Hőgyészen elhalt. Temetése f. hó 28-án Hőgyészen ment végbe nagy és általános részvét mellett. Ravatalára a jegyzői kar díszes koszorút helyezett. Haláláról a dombóvári járás jegyzői kara a következő gyászjelentést adta ki. Alulírottak szomorú szívvel tudatják szeretett kartársuknak Stockinger János kocsolai jegyzőnek, Hőgyészen a mai napon életének 34-ik évében hosszúságos szenvedés után történt elhunytát. A boldogultnak hült teteme Hőgyészen folyó hó 28-án délután 5 órakor helyezték örök nyugalomra. Dombóvár, 1909 július 27-én. A dombóvári járás jegyzői kara. Béke lebegjen porai felett!

Gehring Fülöp, bátaszéki származású nyug. sombmbereki plébános 63 éves korában Pécsen elhalt.

Fájt István dunaföldvári születésű, besztercebányai főgimnasiumi tanár 48 éves korában elhunyt.

Körmendy Kálmán vasuti gyakornok, 21 éves korában Szekszárdon elhalt.

— **A műzsi új orgona céljára** ujabban adakozott Szászi József (Klem) 25 és Katzenberger Mártonné, szül. Merkl Verona 10 koronát. Végösszeg: 1172 korona.

— **Elhalasztott házszentelési ünnepély.** A lapunk mult számában jelzett „Szekszárdi kath. Legényegylet“ augusztus 1-ére tervezett házszentelése közbejött akadályok miatt *augusztus 8-án* lesz megtartva.

— **A szekszárdi ág. h. ev. egyházközség** által június 9-én templomalapja javára rendezett hangverseny alkalmával *Tolnabármegye nagylelkű közönségétől*, egyesektől s intézetektől, tiszteletjegy-megváltás s adományok címén a következő összegek folytak be: gróf Apponyi Sándor Lengyel 20 K, Bonyhádi segélyegylet mint szövetkezet 50, Bonyhádvédeli gazdasági bank (Bonyhád) 40, Biró Béla kir. táblai bíró (Gyöngyös) 50, Bonyhádi takarékpénztár részvénytársaság 50, *Baumgartner* József dr. ügyvéd (Hőgyész) gyűjtőívén 45, *Bun* Lajosné (Paks) gyűjtőívén: dr. Grosch József 10, Gründl Károly 5, Szentpétery József 12, Gräber Mária 1, Killer Gyula 1, Ríngler 1, Bun Lajos 5, Bun Lajosné 5, Horváth Sándor 20, összesen 60 K. Bátaszéki kerületi takarékpénztár (Bátaszék) 10, Báthory Géza kir. járásbíró (Dunaföldvár) 5, ifj. Bernrieder József (K. Hidvég) 100, Bartal Béla cs. kir. kamarás (Fadd) 20, Boór Jenő dr. kir. közjegyző (Bonyhád) 15.04, *Czipoll* Áron ev. lelkész (Mucsfa) gyűjtőívén 10, Csapó Vilmos kir. kamarás (Tengelic) 10, Dunaföldvári takarékpénztár részvénytársaság 50, Dunaföldvári járási takarékpénztár és hitelbank 30, Dunaföldvári polgári takarékpénztár 30, Dunaföldvári népbank részv.-társ. 30, Dunaszentgyörgyi községi hitelszövetkezet 10, Dombóvári takarékpénztár 50, Dombóvári önszegélyző 20, Dömök Péter ref. lelkész (Ócsény) 5, Duzs Dániel főjegyző (Ócsény) 5, *Eösz* Zsigmond ev. lelkész (Tolnanémedi) 10. *Erdős* Emilné (Gyöngy) gyűjtőívén: br. Jeszenszky György 10, Fördös Mihály 10, Hacksch Ferenc 2, Szentcsanak János 2, Klein Endre 1, Olvashatlan aláírás 1, Lukács László 1, Gyimóthy Jenő 2, Álom József 1, Bene Kálmán 1, Bakó István 1, Olvashatlan aláírás 1, Dobó Jánosné 2, br. Fiáth Elemér 2, Schmidt 1, Olvashatlan aláírás 5, Engelmann Frigyes 2, Tóth József 1, Czompó József 1, dr. Keck László 5, dr. Kővágó Sándor 2, dr. Weichert Rezső 2, Bévárdy Lajos 2, Kósa Ferenc 1, dr. Erdős Emil 2, Óváry Ferenc 2, Oberländer Henrik 2, özv. Falkner Edéné 1, Jóhn Ferencné 1, Dobó János 2, Mányoky Gyula dr. 5, összesen 74 K. ifj. Eötvös Károly (Dunaszentgyörgy) 10, Ettenberger Lajos (Bátaszék) 3, Fáy Henrik gőzmalomtulajdonos (Hőgyész) 10, Fördös Dezső földbirtokos (Uzd) 10, dr. Freyler Károly (Tamási) 20, Fáy Károly gőzmalomtulajdonos (Pinchehely) 5, Forster Arthur földbirtokos (Szentandrás) 10, dr. Grünwald Elek orvos (Dunaszentgyörgy) 20, Grünwald Lajos (Fadd) 10, Gózsy Tibor földbirtokos (Alsóhencse p.) 10. *Simontsits* Elemér alispán gyűjtőívén 15 korona. *Genersich* Tivadar kismányoki ev. lelkész gyűjtőívén 26.40, Gyöngyi takarékpénztár 10, Gyöngyi

Jegyzet. A *-gal jelzett gyűjtésekről — a gyűjtőív k nem lévén kezeink között — csak a jövő számban közölhetünk részletes kimutatást.

önszegélyző szövetkezet 5, Gyalog István főgimn. igazgató (Bonyhád) 5, *Hanzmann* Károly varasdi ev. s. lelkész gyűjtőívén: Fanzler János tanító 1, Hanzmann Károly 8, összesen 9, Huszár Pál jegyző (Sióagárd) 10, Jeszenszky Andor (Kurd-Osibrák) 20, Klimes Antal főjegyző (Hőgyész) 10, Kunfy Károly nagybirtokos (Tolna) 100, Kristóf László (Dunaföldvár) 5, Kovács S. Endre földbirtokos (Gyapa) 50, Koritsánszky Dénes (Kölesd) 5, Krupa Kálmán kasznár (Alsóhencse) 2, Kölesdi hitelszövetkezet 5, Kisvejkai hitelszövetkezet 15, Lemle Béla jegyző (Gyöngyös) 5, Lamm Mór földbirtokos (Fürged) 10, Marhauser Imre nyug. gimn. tanár (Bonyhád) 10. *Müller* Róbert felsőnői ev. lelkész gyűjtőívén: a felsőnői ev. gyülekezet 4, Müller Róbert lelkész 2, Hölczl Antal közs. jegyző 2, Busz Henrik 1, összesen 9 K. *Nagy* Istvánné (Dombóvár) gyűjtőívén: Döry Pál 50, Schréter Károly 2, Rubent Henrik 2, Sörös József 2, Cseri István 3, Nagy Pistáné Pap Mária 10, összesen 69 K. Nozdroviczky Ferenc dr. közjegyző (Gyöngy) 10, Návay Lajos alapítv. urad. főfelügyelő 8, Osztrich Mihály kir. táblai bíró (Bonyhád) 10, Óváry Ferenc (Gyöngy) 10, Percel Béla (Bonyhád) 10, Parragh Albert földbirtokos (Dunaszentgyörgy) 6, Paksvidéki takarékpénztár (Paks) 20 K. *Pesthy* Lidi gyűjtőívén (Uzd): Dobrovizky Gyula 1, Dobrovizky Kálmáné 1, Horváth Béla 0.50, Kontsits Elemérné 1, Fördös Dezső 20, dr. Láng Frigyes (Zomba) 10, Fördös Vilmosné 10, Pesthy Mórné 5, Reich Oszkár (Tamási) 5, dr. Pesthy János 4, Pesthy Béla 4, dr. Pesthy Endre 4, Pesthy Gergely 4, Pesthy Lidia 4, összesen 73.50. Percel Lajos földbirtokos (Kiskajdaes) 5, Pápay István községi jegyző (Mözs) 4, Percel Dezső v. b. t. t. (Bonyhád) 50 K. *Reich* Sándor bikácsi ev. lelkész gyűjtőívén: bikácsi ev. egyházközség 2, Reich Sándor lelkész 1, Reich Margit 1, Reich Márta 1, Bikácsi község 3, Kenessey Vilmos közs. jegyző 1, Dächert Jakab tanító 1, Pauer Guido tanító 1, összesen 11 K. Roxer István egyházközs. felügyelő, kir. járásbíró (Dunaföldvár) 10 K. *Ritter* Béla jegyző (Kalaznó) gyűjtőívén: Ritter Béla 5, Gutrung János (Gyöngy) 5, összesen 10, Ruppert Henrik jegyző (Miszla) 5 K, *Reichert* Gyula kistormási ev. lelkész gyűjtőívén: kistormási ev. egyházközség 2, Reichert Gyula ev. lelkész 14, Schäfer Mihály 1, Töpfer Emma tanítónő 1, Laky László 1, Gerhardt Tóbiás (Hangos) 1, Gerhardt Henrik (Hangos) 2, Andrez Jakab (Hangos) 1, Paul Lajos 1, Maulbeck Henrik 1, Kriszt Konrad 1, Schneiger Konrad 1, Andrez Jakab 1, Hackborn Henrik 2, Wagner Jakab 1, Herber János 1, Pfeil Illés 1, Platzer Fülöp 1, Fodor Jolán tanítónő (Hangos) 1, összesen 35 K. Simontornyai takarékpénztár 20, Simontornyai önszegélyző 5, Sárszentlőrinci községi hitelszövetkezet 20 K. *Sántha* Károly sárszentlőrinci ev. lelkész gyűjtőívén: Sántha Károly 5, sárszentlőrinci ev. egyházközség 5, Schád János tanító 1, összesen 11, *özv. *Scheftsik* Mihályné gyűjtőívén (Dunaföldvár) 175.20. Stankovicszky János nagybirtokos (Kajdaes) 10, Szabó Károly ref. lelkész, orszgyül. képviselő (Alsónyék) 10, Szeniczey Géza földbirtokos, egyházmegyei felügyelő (Földes-Paks) 100, Tolnanémedi községi hitelszövetkezet 10, Tamási takarékpénztár 25, Tolnavidéki takarékpénztár (Tolna) 30, Tolnai takarékpénztár 30, Takács Gyula közs. jegyző (Dunaszentgyörgy) 5, Tomka Gusztáv ev. alesperes (Gyöngy) 10, Tolnai népbank 10, Vagner Samu nyug. ev. lelkész (Gyöngy) 20, Vizsolyi Ákos földbirtokos (Pél) 10, Vagner Andor kir. albiró (Tamási) 12, dr. Varga Pál orvos (Tolna) 5, Virányi Károly főjegyző (Tolna) 3. Összesen 2046 korona 14 fillér. A fent elősorolt adományokért, valamint a gyűjtésben tanusított szíves fáradozásért fogadják a nagylelkű adakozók s készséges gyűjtők ezuton is egyházközségünk öszinte, hálás köszönetét. *Az elnökség.*

— **Cabaret előadás Pakson.** A paksi ifjuság augusztus hó 14-én a Döme féle nyári kerti helyiségben cabaret előadással egybekötött nyári táncmulatságot rendez.

— **A bajai közraktárak.** Bajáról írja tudósítónk: Baján közraktárt építenek, de az építés elé váratlan akadály gördült. A csikortornyai Közraktár részvénytársaság közvetlen a vasuti sínek mellett vásárolt egy 4000 négyszögletes telket. A részvénytársaság megkapta már az iparendelmelet és a céget a törvényszéknél be is jegyeztette. De az államvasut igazgatósága kifogást tett az ellen, hogy a közraktárak a tervezett helyre építenének, azért, mert a Máv-nak a közraktárak céljaira megvásárolt területre szüksége van. A terület közvetlenül a sínek mel-

lett, néhány méternyire az állomástól terül el. Itt már a közel jövőben síneket akarnak fektetni és ezt a földdarabot ki kell sajátítani már annál is inkább, mert a szabadka-bajai vasut elsőrangusításán kívül már a közel jövőben hozzá fognak a baja-apatin-gombosi, a baja-kiskőrösi és a baja-dunaparti vasut építéséhez. Az érdekellentétek kiegyenlítése céljából a közeli napokban Bajára utazik az államvasut igazgatóságának s a részvénytársaságnak egy tagja, hogy a helyszínen tárgyaljanak.

— **Szerelmi kaland** Mensch Richárd paksi lakos, hentessegéd mint levelezőnk írja, szerelmi viszonyból kifolyólag folyó hó 24-én este Marosán Mari kéjnőre löbbször reálított, de eredménytelenül. Ezután pedig fejbe lőtte magát és halálos sérülése miatt a szekszárdi Ferencz közpórházba szállították. A pisztoly mint bűnjel a szekszárdi kir. ügyészségnek küldött be.

— **Halálos kocsi elgázolás.** Vác Pál paksi lakos 2 éves kis fiát f. hó 27-én Horváth Lajos paksi lakos kocsijával elgázolta és e kis fiu a sérülésbe még a helyszínen meghalt. Horváth Lajos ellen gondatlanság miatt a vizsgálat megindult.

— **Fizetés képtelenség.** Schvarcz Sándor bonyhádi kereskedő fizetés képtelenségét jelentett.

— **Jó számolóapidíjásokat** keres a szekszárdi munkasbiztosító pénztár. Megfelelő munkaező hosszabb ideig, esetleg állandóan alkalmazást nyer.

— **Sulyos baleset.** Bors József, hangonyi városi képviselő kedden amezőre hajtattott kocsijával. A kocsiiban rosszul elhelyezett kasza megakadt egy mellette elhaladó buzás kocsiiban, visszacsapódott s Bors József mellébe fúródott s rajta mély sebet ejtett. Sebét dr. Komáromy Gyula városi orvos kötötte be.

— **Két halott — egyszerre.** Megrendítő csapás érte *Varga* Imre decsi lakost f. hó 24-én, kinek egy óra alatt két halottja lett. Aznap halt meg viruló, 17 éves leánya *Katica*; abban a pillanatban kapott sürgőnyt Fajszról, melyben értesítik, hogy *Édesatyja* is meghalt a fájdalomtól megtört embernek.

— **A „Bauernbund“** rövid fennállása óta már 17 vármegyében elterjedt egyetlen magyarországi német kiszegdalap, 140—150 oldalas *Naptárt* ad ki 1910-re, 3000 példányban. *Hirdető cégeknek* eléggé nem ajánlható, különösen megyénkben, hogy a naptárban hirdetéseket tegyenek közzé, s mivel a hirdetési rész folyó év augusztus hó 15-én lezáratik, esetleges hirdetések feladását ezen időpontig kéri a *Bauernbund* kiadóhivatala Bonyhád, Tolnamegye. **Egész oldal 30 korona.**

— **Halálos végű baleset** *Schreiner* János, Bátaszéken lakó vasuti szivattyú őre, f. hó 22-én, a hidas-bonyhádi vasuti állomáson, az állomás kibővítésénél folyó építkezésnél egy lezuhanó padló reá esett és pedig oly szerencsétlenül, hogy az 50 éves ember nyomban meghalt. *Schreiner* a kazán alágújtáshoz szükséges fát hozta el a fatartóból s midőn azzal az építési állvány alá ért, esett reá a padló. A pécsvárad kir. járásbírósa a vizsgálat megejtésére nyomban kiszállt a helyszínére. A szerencsétlenség áldozatát Hidason temették el nagy részvét mellett. Özvegye és két gyermeke iránt általános a részvét.

— **Örült az utcán.** Szekszárdon folyó hó 29-én este 10 órakor egy 25 évesnek látszó fiatal embert vettek üzőbe a városi rendőrök, ki teljesen ruha nélkül szaladgált a város főterén. Elfogva, a városházára kísérték, ahol kiderült, hogy üldözési téveszmében szenvedő elmebajos. Zalamegye szentandrásai születésű, *Gerics* József, gyári fűtőnek valja magát. Dr. *Komáromy* Gyula városi t. orvos folyó hó 30-án megvizsgálta és elrendelte a kórházba való szállítását.

— **Tűz Madocsán.** Paksi tudósítónk írja, hogy e hó 23-án Madocsa községben Szabó Sándor nádfelelő háza 1000 korona értékben és gazdasági eszközök 1000 korona értékben, Rács István náddal fedett háza 800 korona értékben és Csepregi János gazdasági szerei 150 korona értékben leégett. A tűz Szabó Sándor keményének kigyulladására következtebban állott elő.

— **Rendőri hírek.** *Fehér* József helybeli vendéglőstől házi cselédje 50 kor. t ellopott s 5 k. híjával el is költötte ruhanemű s ékszerre. Mikor a lopásért kérdőre vonták, tettét beismerte. — *Farkas* János bölcseki lakos kamrájában lakója, Halász János álkulescsal behatolt s onnan többféle élelmi cikket ellopott.

Fogorvos

Kovács J.

vásártér-utcai műtermében hiányzó fogak pótlása, csaposfogak, arany koronák és szájpaddalás nélküli fogak (hidmunka) készíttetnek. Fogtömés, foghuzás és fogtisztítás a legjobb módszer szerint eszközöltetik. — Szegényeknek rendel délelőtt 8—9-ig és délután 1—2-ig.

ISKOLAI ÉRTESEITŐK.

Ismerteti: Nagy Béla.

A paksi állami polgári fiúiskola értesítője az 1908/9. tanévről.

A paksi m. kir. állami polgári fiúiskola 15-ik értesítőjét az 1908/9. iskolai évről szerkesztette: Paráté György igazgató.

A polgári iskola és a magyar társadalomról értekezik Király Ferenc tanár. A polgári iskola egyik célja szerinte, nagyon helyesen nevelni, a magyar társadalom hasznos elemévé tenni s ezáltal az életnek megmenteni a veszni indult birtokos osztályt.

Az igazgatói jelentés szerint beiratkozott 96 tanuló. A tanári karban változás volt. Polgár Alajos Szekszárdra, Györfly József pedig a székesfővárosi kir. tanfelügyelőséghez helyeztetett át. Mindkét tanerő éveken keresztül nagy odaadással, fáradságot nem ismerő buzgalommal működött Pakson, s a növendékek, a tanári kar és a társadalom becsülését, szeretetét vívták ki.

Az egészségtant dr. Stern Miksa, a latint Molnár Sándor ref. lelkész tanította kitaró szorgalommal és helyes módszerrel.

Sanek Samu most töltötte be működésének negyedszázados évfordulóját. Hosszu, fáradtságos munkája még nem törte meg. Szívvel-lelkekkel hivatásának él. Növendékeitől hála és szeretet volt és lesz jutalma.

Az ifjuság vallás-erkölcsös és hazafias nevelése képezte az iskola egyik legfőbb feladatát.

A tanári kar az iskola keretén kívül, a város társadalmi életében is tevékeny részt vett. Szabad előadásokat, iskolai ünnepélyeket tartottak, kirándulásokat tettek. Voltak a növendékekkel Budapesten és a Balaton környékén. Gazdag az iskolai segélykönyvtár, a tanári, ifjusági könyvtár és a szertár.

A tanári testület 5 tagból áll. Van azonkívül 5 hitoktató és 3 óraadó. Ezek közül különösen kiemeljük az intézet derék igazgatóját: Paráté Györgyöt, ki nehéz és sokoldalú teendőit mindenkor lelkiismeretesen, körültekintően és pontosan teljesíti. A városban általánosan kedvelt ember.

A beiratás az 1909/10. tanévre szeptember 1—4-én d. e. 9—12-ig történik.

A bonyhádi főgimnázium értesítője az 1908/9. tanévről.

A bonyhádi főgimnázium 1908/9. tanévi értesítőjét közzétette Gyalog István, az intézet kiváló igazgatója.

Az értesítő elején az új épület rajza és leírása van meg. Az épület teljesen megfelelő, bő, egészséges és csinos.

Az alapra 16.674 korona 50 fillér folyt be. Beiratkozott 310 tanuló, ami vidéken nagy szám. A tápintézet 182 tanulóval élelmezett. Internátus van. A VIII. osztály is megnyílik. Tanulmányi utra, nemzeti szellem ápolására, vallás-erkölcsi nevelésre nagy gondot fordítottak a derék tanárok. Könyvtár, szertár, butorzat kifogástalan. A tanári testület 17 tagból állott. Kár, hogy a tanulók érdemsorozata nincs meg az értesítőben. Önképzőkör van. Zenekar is működik. 36 tanuló ösztöndíjat, jutalmat kapott. Tápintézeti díj 120 korona. E kiváló intézet évről-évre fokozottabb fejlődést mutat.

A bonyhádi áll. segélyezett nyilvános magán polg. leányiskola értesítője az 1908/9. tanévről.

A bonyhádi áll. segélyezett nyilvános magán polgári leányiskola értesítőjét közli az igazgatóság.

Beiratkozott a 4 osztályba összesen 24 növendék, mi bizony kevés és így csakis többféle segélyből lehet az intézetet fentartani.

A tantestület a hitoktatókkal és óraadókkal együtt 8 tagból áll. Az érdemsorozat hiányzik az értesítőből, ami nagy hiánya. Tandíj havi 12 korona. A vallás-erkölcsös és hazafias nevelésre főszólyt fektettek. A tananyag elvégeztetett.

A dombóvári izr. el. iskola értesítője az 1908/9. tanévről.

A dombóvári izr. el. iskola XV-ik értesítőjét az 1908/9. tanévről közli Somogyi Dávid igazgató-tanító.

A tanítótestület két tagból áll. A tanulók száma 49. Egy magántanuló is volt. Ily kevés gyermeknek egy tanító is elég volna. A kiadás 4515 K 13 f. Az iskolaszéki tagok minden héten ellátogattak az iskolába. Ez a helyes, így kellene azt csinálni minden iskolában és óvodában.

A kaposvári áll. segélyezett siketnéma-intézet értesítője az 1908/9. tanévről.

A kaposvári áll. segélyezett siketnéma-intézet 1908/9. tanévi értesítőjét szerkesztette Klinda Kálmán igazgató. Az intézetbe felvételt 52 növendék. Az ügyeket az igazgatótanács intézi, melynek tagja Tolnavármegye fő- és alispánja is. Pártoló tagja Tolnavármegye 200 koronával. Az intézetben van tolnavármegyei siketnéma is, Surányi Erzsébet Kajdacsról és még három növendék. A népszámlálás statisztikai adatai szerint vármegyénkben 251 siketnéma van, kik közül 47 tanköteles.

Az igazgatótanács e nemes célra gyűjtést eszközölt, melyre vármegyénkbeli az 1908/9. tanévben a következő adományok folytak be: Gróf Apponyi Sándor Lengyel 10, Udvari község 5, Alsónyék 10, Ócsény 10, Diósberény 4, Medina 5, Cziko 5, Mocsény 3, Dunaszentgyörgy 20, Lengyel 5, Kisvejké 10, Závod 5, Tevel 20, Harcz 5, Szekszárd r. t. város gyűjtése 11 kor. 60 fillér, Kakasd 5, Belacz 3, Maza 5, Ladomány 2, Felsőnyék 2, Izmény 10, Györe 5, Alsónána 10, Döröpatlan 10, Nagyszokoly 5, Mucsfa 10, Kalazná 2, Gyöng 10, Sárpilis 5, Kety 5, Kölesd 5, Kisdorog 3, Bonyhádvarasd 3, Tabód 1, Görbő 5, Belecska 5, Uzdorborsád 10, Felsőnána 40, Murga 2, Bataaszék 20, Paks 5, Györköny 10, Nagydorog 4, Tolnavármegye alispánjának gyűjtése 43 kor. 64 fillér, 7 kor. 30 fillér, 7 12 kor. 50 fillér, Várdomb 5, Fadd 20, Kistapé 5, Kánya 10, Váralja 4, Gyöngi főszolgabírósg gyűjtése 10, Kajdacs 5, Högyész 10, Alispán 5. Tolnamegyei Takarékszövetkezet 10, Kiszszékely 8, Mőzs 3, Bata 5, Györe 5, Tevel 20, Szakcs 10, Alsónána 10, Maza 5, Kakasd 5, Györköny 10, Uzdorborsád 10, Várdomb 5, Paks 5, Udvari 5, Miszla 3, Belacz 3, Ladomány 2, Görbő 5, Nagyszokoly 5, Szemcséd 20, Ozora 10, Diósberény 4, Medina 5, Magyarkezei 20, Belecska 5, Kölesd 5, Nagydorog 4, Ertény 5, Kánya 10, Sárpilis 5, Ujdombóvár 20, Simontornya 5, Murga 2, Ertény 5, Bonyhád 10, Kistapé 2, Izmény 10, Mucsfa 10, Cziko 5, Mocsény 3, Bedeg 8, Magyarker 8, Tengőd 20, Nagyszékely 10, Kety 5, Kisdorog 3, Tamási 8, Bonyhádvarasd 3, Tabód 1, Kajdacs 10, Felsőnyék 2, Kiszszékely 3, Szakály 10 és Bikács 10 koronát.

Nagy, hazafias és nemes áldozatkészség ez a községek előjáróságaitól. Hála és elismerés illeti őket a szegény siketnémák nevében. Ezeket kívül adakozott még Bata község 20 és Bonyhád 160 koronát.

A tanulókat csupán élőszóval oktatják 8 osztályban. Tantárgyak: beszédtanítás, írás és olvasás, hitoktatás, realismeretek, rajz, torna és kézimunka.

A tanári testület 10 tagból áll.

KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL.

Garay János elhagyott szobra. Szekszárd városa annak idején magára vállalta Garay János szobrának gondozását. Nincs azonban köszönet benne. Tavasszal ültettek oda melléje négy bokrocskát, rendbe is hozták a szobor környékét, azóta azonban senkiesem törődik az egészszel. Baján Tóth Kálmán szobrát csak a mult hetekben láttam, virágos kis éden az ottani park a mi szobrunknak pár ölnyi elkerített helyéhez képest. Tessék megnézni például ezt a mi szobrunkat. A mellette levő, egyáltalán nem parkba való pázsit füve minden, csak nem üde zöld, a bogácsok, kutyatej, papsipka most érleli a magot, jövőre tehát még gyönyörűbb lesz itt a tenyészet, dicsőségére az éppen ez évben **rendszeresített** kertészi állásnak. Tavaly még

hivatkozhattunk a takarmányhiányra s akadt volna önkéntes vállalkozó, ki az ott nőtt gízgázt lekaszálna. Az idén azonban van széna elég, így tehát a gazdasági tanácsos ur figyelmét hívom fel „Szekszárd város **rendes** kertészenek“ alapos ráncba szedésére.

— **A por.** A most csütörtöki vármegyei közgyűlésen megjelent vármegyei bizottsági tagok körében általános megbotránkozást keltett ama sajnós tapasztalat, hogy Szekszárd — dacára a naponta felhasználatlanul elfolyó 25—26 ezer hektoliter bőséges ártézi vízének — a világ legporosabb városa. Csakugyan ez az állapot így tovább tűrhetetlen. Ha már a közegészségügyre nem tekint, intézkedjék valahogy a város vezetősége, legalább azért, hogy a világ csufja ne legyünk amiatt, hogy felhasználatlanul elfolyt az a drága nedvet, amelyet az alföldi »paraszt nábob« is a világ legnagyobb kincsének nevezett.

Tönkremennek a korzó platánjai. A kánikulai forroságban, a korzó szép platánfái szomorúan, lecsüggedő ágakkal hajladoznak a rájuk rakódó ujnyi porréteg alatt. Hát bizony a lombo at, leveleket legfeljebb az ég hatalmas öntöző kannái — a most másfelé kalandozó fellegek öblíthetik le egy kis nedves falyadékkal, viszont azonban az ártézi kutak vize talán még adja annyira, hogy juthatna belőlük egy-egy kanna víz a szomszagos fák kiszáradt gyökereire is. Nem tudom kinek a kötelessége a fák gondozása, de egy bizonyos, az tudniillik, hogy jövőre ké tannyiba kerül majd a fák ujjakkal való pótlása, mint amennyibe kerülne kétnaponként most az az egy-egy kanna víz.

TANÜGYI HIREK.

Rovatvezető: Nagy Béla.

Tanítóválasztás. A sióagárdi és a szekszárdi rk. kántortanítói választás augusztus 10-én lesz.

Nyugdíjazás. Grün Jakab paksi orth. izr. tanító 1909 szept. 1-től évi 160 koronával nyugdíjaztatott.

Méhézmunkás tanfolyam. A m. kir. földmívelésügyi miniszter ur a gödöllői m. kir. állami méhészeti gazdaságban szeptember 15-én kezdődő 2 éves méhézmunkás tanfolyamot tart. Folyamodhatnak 16—35 éves kor közötti elemi iskolai 4 osztályt végzett egyének. Kérvények augusztus 15-ig a földmívelésügyi miniszterhez küldendők fel. A tanfolyam teljesen ingyenes. Szekszárd, 1909 július 23. Nagy Béla kir. s. tanfelügyelő.

A Magyarországi Katholikus Tanítók Országos Bizottsága, mely gróf Zichy Gyula pécsi püspök, védelnök vezetése alatt működik, aug. hó 27-én Budapesten, a Szent-István Társulat dísztermében (VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. sz.) szűkebbkörű kiállítással kapcsolatban közgyűlést tart. A sorrend a következő: augusztus 26-án délután fél 4 órakor a népiskolai rajz, slőjd, háziipari és női kézimunkaoktatás módszerét bemutató kiállítás megnyitása a Szent-István Társulat dísztermében. A megnyitás után a kiállítás megtekintése és tanulmányozása este 6 óráig. Délután 5 órakor az Országos Katholikus Tanügyi Tanács és a tankönyvvizsgálóbizottság ülése a Szent István Társulat dísztermében. 27-én fél 9 órakor szentmise a Jézus szent Szive templomában (VIII., Mária-utca). Fél 10 órakor közgyűlés a következő tárgysorozattal. A közgyűlés megnyitása. Elnöki előterjesztések. Az erkölcsi nevelésről. A köznevelés gyakorlatias és szociális iránya és ennek határai a népiskolai nevelésben és tanításban. A slőjdoktatás hatása a vidéki háziipari oktatás fejlődésére. Az 1907. évi XXVII. t.-c., mely intézkedései érinthetik a hitvallásos iskolák jellegét. A törvény ezen intézkedéseinek magyarázata. Mik a katolikus iskolák védelme szempontjából az iskolafentartók és a magyar keresztény társadalom legsürgősebb teendői? Az 1881. évi nyugdíjtörvény revíziója. Indítványok. A gyűlés berekesztése; rövid jelentés a kiállításról. 28-án dőlelőtt 10 órakor az országos katolikus tanítói segély- és árvaházalap 25-ik közgyűlése, melyen a Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága jelenik meg.

A közigazgatási bizottság a tanítókért. Apponyi Géza gróf főispán, mint a közigazgatási bizottság elnöke, Nagy Béla kir. s. tanfelügyelő referálása alapján felirt a m. kir. vallás-és közoktatásügyi miniszterhez, hogy miután itt csak 3, Baranyában pedig 10 tanító nyert 1909-ben személyi pótlékot, még 7 tanító részére

ez évre pótlólag engedélyezzen 200—200 koronás pótlékot.

A nyári menedékházak működése. Aug. hó 9-éig a községek előjáróságai a vármegye kir. tanfelügyelőjéhez bejelenteni tartoznak, hogy hol volt ez év nyarán nyári menedékház, hol szünetelt és hol működött.

Sok a pályázó. A bölcskei állami tanítói és tanítónői állomás elnyeréseért eddig 64 kérvény érkezett a kir. tanfelügyelőséghez.

Állami ovodák. Az állam tudvalevőleg minden tehetősebb községben akar ovodát állítani s ezért, amint nemrég közöltük, a legméltányosabb feltételeket szabta meg az ovodák létesítésére. A községek — kivált a németajkuak azonban nem igen kapnak a miniszter ajánlatán, így nem szavazták meg az állami ovodát eddig Kakasdon, Szálkán, Izményben, Mucsán, Mórágyn, Závodon és Kisvejkén. Okul a szegénységet hozzák fel.

Ujból megnyitott menedékház. A vörheny betegség miatt hatóságilag bezárt medinai községi állandó menedékház a járvány megszűnté folytán újból megnyitott.

KÖZGAZDASÁG.

A bortörvény népies ismertetése. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter ismét egy hasznos kis könyvecskével szaporította a földmívelésügyi ministerium népszerű kiadványainak számát. A miniszter ugyanis az új bortörvényt kérdés és felelet alakjában dolgoztatta át és ki nyomatta. A könyvecske, melynek címe *„Az új bortörvény kis kitéje”*, könnyen megérthető stílusban ismerteti a bortörvénynek s a törvény végrehajtására vonatkozó rendeleteknek mindazon rendelkezéseit, amelyek a szőlősgazdákat, kereskedőket és korcsmárosokat érdeklik. Ára 20 fillér; elkésznek, tanítók, valamint kis szőlősgazdák ingyen kapják, ha egy egyszerű levélben a földmívelésügyi ministerium könyvtárához fordulnak.

Hogyan védekezünk a peronospora ellen. Darányi földmívelésügyi miniszter rendeletére rövid tömör alakban, valóságos népies kiadásban adta ki a m. kir. Ampelológiai Intézet a peronospora elleni védekező utmutatást. A füzethez egy pompás színes tábla is van mellékelve, mely feltünteti a peronosporának nemcsak a levélen mutatkozó kártételeit s a fertőzéseknek legelső nyomait, hanem egyebn a fiatal boglyokon jelentkező támadásait is pontosan ábrázolja. Miután az idén nem egy helyütt a peronospora éppen, mint fűrtpusztító okoz károkat, ez a védekező utmutatás nagyon kapóra jön. Ajánljuk szőlősgazdáinknak figyelmébe ezt a fontos füzetkét, melyet mindenki ingyen megkaphat, aki ezért levelező-lapon a m. kir. Ampelológiai Intézethez fordul. Címe: Budapest II. Debrői ut 15 szám. Kaphatók ezek a füzetek a vincellériskolák igazgatóinál és a szőlészeti és borászati felügyelőknél is.

MULATSÁGOK.

Táncmulatság. A szekszárdi egyetemi és főiskolai ifjak folyó évi augusztus hó 7-én a polgári olvasókör kerthelyiségében zártkörű táncmulatságot rendeznek. Kezdeté este 8 órakor. A befolyó tiszta jövedelmet a helybeli főgimnázium egy szegénysorsu és jóelőmenetelű VIII. osztályu tanulójának jutalmazására fordítják. Felülfizetéseket a jótékony cél érdekében köszönettel fogadnak és hirlapilag nyugtáznak. Személyjegy 2 korona, családjegy (3 személyre) 5 korona. Kedvezőtlen idő esetén a mulatságot a kör nagytermében tartják meg. Rendezőség: Dr. Almási Gusztáv, Balla Sándor, Bodnár Jenő, Cservény Gyula, Dúzs Sámuel, Fein József, Fischhof Kornél, Frank Gyula, Halász Andor, Halász István, Halász János, dr. Halmos József, Hauck Jenő, Járó István, Kovács László, László József, Lestyán Pál, Linhardt Melanie, Lipovszky Ferenc, Lipovszky Imre, Mathis Andor, Micsky Dezső, dr. Miklós Sándor, Mikosevics Dezső, Müller János, Parrag Ottó, Parrag Tibor, Sigora Attila, Sommer Gyula, Sternfeld József, Stockinger János, Strasser Dezső, Szabó Dezső, Szabó Ferenc, Szondy István Treer József.

A tamási ovodás növendékek nyári mulatsága. Tamásiban a nagyközönség jóvoltából és az óvónő fáradhatatlan hivatásszeretetéből kifolyólag évenként az óvodába járó növendékek részére, közadakozás útján, nyári mulatságok rendeztetnek, melyekkel nemcsak a kised sereg-

nek és a jó szülőknél szereznek a rendezők néhány kellemes percet, hanem bizony-bizony még a tancolni szerető fiatalság is kivetheti a mulatságból bőven a maga részét. Így volt ez az idén is. Már d. u. 4 órakor zsufolásig megtelt a közs. ovoda nyári helyisége, hol mindenké elött a »kised sereg« mutatta be a maga »tudomány«-át, de talán nem is ők, hanem inkább Himmel Sylvia ovodásnő kisasszony mutatta ki akaratlanul az ő ügyeskedését és páratlan finom lelkületét a kis gyermekek iránt, kik rajongásig szeretik az ő »kiasszonyuk«-at, ki egész odaadással él szép hivatásának, hogy a nemzeti kultúrának, mint szerény alapozója kivegye a maga részét a népnevelés szép munkájából. »Virág álmok« című allegoriát adták elő a kis leánykák és fiúk oly kedvességgel és bájjal, hogy nem egy felnőtt szemében csillogtak a meghatottság könnyei. A szereplő kis babatündérek kedvesek és ügyesek voltak valamenynyien, mégis mint legügyesebbeket a következőket emelem ki: Német Ilonkát, Tóth Bözsikét, Gyenis Katicát, Engel Margitkát, Láng Annuskát, Piringer Juliskát, Simon Ferit, Kollárits Imrét, Illés Pistát, Benkő Tivadart, Németh Kálmánt, Soós Jóskát és Krobák Jóskát, ki a bucsu szót mondotta. A kis hadsereg, mikor már sok volt a jóból és az álmos fejecské, keresték az édes mama ülése karjait, nyugodni vágyó lelkük pedig az édes altató dalt, akkor haza mentek tele dicsőséggel és büszkeséggel, no meg talán egy-ketten a »kedves ovodás néni«-tul szívessegebből elrontott gyomorral, míg a fiatalság Budi Jóska zenekara mellett táncra perdült, mely folyt egész kivilágos-kivirradtig. Jelen voltak asszonyok: Bertics Antalné, Blochinger Endréne, Fekete Józsefné, dr. Gaál Blélané, Haringh Alajosné, Himmel Antalné, Himmel Lőrincné, özv. Kiss Jánosné, Kollárits Boldizsárné, V. Kovács Lajosné, Németh Gézáné; leányok: Blochinger Erzsike, Böhm Gizella, Gaál Magduska, Fekete Margitka és Erzsike, Haringh Gizella, Hess Szerena, Himmel Szilvi, Kindl Etelka, Löwensohn Ilonka, Németh Margitka és Sikos Bözsike.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

O-y. L. Némédi. Leveleink kereszteték egymást. Hálás köszönet. Várom a kérdéses dolog visszaküldését.
É. E. urnak Szarazajta. Nagyon köszönjük, a lapot elküldték.
R. Gy. urnak K'stormás. Köszönjük. A jövő számban.

Eladó zongora.

Szekszárdon egy jókarban levő zongora igen olcsón eladó. Czim a kiadóhivatalban.

Szőlő-sajtók Gyümölcs-sajtók

„HERKULES“ kettős nyomószerszerkezettel kézi hajtásra

Hydraulikus sajtók

magas nyomás és nagy munkaképesség számára

Gyümölcs-zuzók, szőlő-malmok, bogyózó gépek

Teljesen felszerelt szüretelő készülékek állandóan és kocsira szerelve

Lé-sajtolók, bogyo őrlők.

Aszaló készülékek gyümölcs és főzelék számára, gyümölcs-hámozó és vágó gépek.

Szabadalmazott önműködő, hordozható és szállítható

„SYPHONIA“-permetezők szőlők, gyümölcs, fák, komló és szegecs permetezésére.

S z ő l ő - e k é k

gyártatnak és szállítatnak jótállás mellett különlegességgként legújabb szerkesztés szerint

MAYFARTH PH. és TÁRSA

gazdasági géppárai, vasöntödeje és gőzhámorai által

BÉCS, II/1 Taborstrasse 71.

Kitüntetve 620 arany, ezüst éremmel stb.

Részletes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Képviselek és viszontárúsítók kerestetnek.

VOLF ARNOLD

: kádárüzlete Szekszárdon :

Ajánlja elsőrendű tölgyfahordóit a legjobb kivitelben és minden nagyságban

Kiadó lakás.

Szekszárdon

Széchenyi-utca 169.

sz. házban 2 szoba,

konyha és kis éléskamrából álló lakás

Szent-Mihályra kiadó.

Ideális arc-kréme a zsirtalan

DIANA ARCZKENŐCS

nappali használatra

Az arcznak üde színt kölcsönöz és azt bársonypuhává teszi.

Ejjeli használatra a zsirszerű

DIANA ARCZKENŐCS

szepítő, májfolt és mindennemű arctisztatlanság ellen.

Ára 1 korona

Diana szappan 70 fillér.

Diana hölgypor 1 kor.

Kapható:

Szeghy Sándor gyógyszer-tárában Szekszárdon.

Fa-árjegyzék

a tolnai erdőirtási vállalattól

	Kor
Szilfahasáb méterölenként	34.—
Szilgömb	30.—
Tölgyhasáb	31.—
Lágyhasáb	22.—
Lágygömb	19.—

Házhoz szállítva saját kocsimmal **K 1.40** az újvárosi új temető mellett fatelepről.

Venni szándékozók előjegyezhetnek a **nagy-tózsében** és **Szabó Emil** újvárosi kereskedőnél.

KAPHATÓ
GAUZER ÁDÁMNÁL
fűszer és csemege kereskedésében
Szekszárd, Kaszinó-bazár.

Hirdetmény.

Van szerencsém a n. é. közönségnek b. tudomására juttatni, hogy nálam I. rendű **porosz szalon köszén** budapesti légszesz diókoksz, I. rendű salgótarjáni és tatai darabos, valamint csépléshez való tatai sajtolt és tojás briket, továbbá 10 kg pécsi sajtolt szén és Ilona briket, — ugyisint I. rendű bükk hasáb, valamint felapritott kemény tűzifa mérsékelt árszámítás mellett kapható.

Ajánlom egyben legelismertebb és legjobb minőségű Kupferstein Ignác-féle vasaló-szenemet, csomagolva, kilóját 12 fillérért.

Viszont eladóknak árengedmény.

Tisztelettel

Hirschfeld Armin,

mész-, szén-, cement- és tűzifa-kereskedő.

Ujdonság! Diványpárnák fényképpel.

**NE TÖRJE A FEJÉT
alkalmi ajándék**

miatt, mert a legszebb meglepetés egy jól sikerült

fénykép,

mely az egész megyében csakis

Kiss Jenő

„Kossuth“ műtermében

Szekszárd, Széchenyi-utca 65l.

A legszebb kivitelben készülnek:

Medaillonok, nagyítások, olaj és aquarell festmények.

Sikerért kereskedem

Kőrösy József
hentes és virstilis üzlete
Szekszárd, Széchenyi-utca.

Ajánlja mindenkor friss állapotban lévő hentesáru cikkei, nevezetesen: **Töltött sertés láb, magyar szalámi, nyelvsajt, krakkói, párisi, berlini májsajt, mozaik, fasirozott, kilónként 2 korona, szalfaladé darabja 10 fillér, frankfurt virstii parja 16 fillér, továbbá e szakmába vágó összes élelmi cikkei.**

Vidéki megrendelések postafordultával elintéztetek.

11-12

LASKÓ KÁROLY

ÉPÜLET- és BUTOR-ASZTALOS
SZEKSZÁRD, SZÉCHENYI-U. 140.

Nagy választék saját készítményű, modern kivitelű butorokban. Készít saját, valamint más rajz szerint teljes lakásberendezéseket a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig. Kivanatra tervekkel és költségvetéssel szívesen szolgál. Készít továbbá épületmunkákat.

2089., 2090/1909.

Dunaszentgyörgy község előljáróságától.

Verseny tárgyalási hirdetés.

Dunaszentgyörgy község előljárósága a képviselőtestületnek 29/rkgy. 1909 és 33/rkgy. 1909 szám alatt hozott határozatai, illetőleg Tolnavármegye alispánjának 7528/1909. és 7527/1909. számú engedélye alapján versenytárgyalást hirdet:

- 1. Községi főjegyzőlak építésére 33.269 korona 59 fillér**
 - 2. Községi orvoslak építésére 27.887 korona 15 fillér**
- Összesen: 61.156 korona 74 fillér**

előirányzati költséggel.

Ajánlatok az árengedmény vagy felfizetésnek százalékokban való kifejezése mellett, 1 koronás bélyeggel ellátva, pecséttel lezárva: „Ajánlat a 2089/909. számú versenytárgyalási hirdetésben kiírt községi főjegyzőlak építésére“ vagy „Ajánlat a 2090/909. számú versenytárgyalási hirdetésben kiírt községi orvoslak építésére“ címmel ellátva **1909. évi augusztus hó 15-ik napjának délután 3 órájáig Dunaszentgyörgy község előljáróságához** küldendők be. Később érkezett vagy táviratilag tett ajánlatok, figyelembe nem vétetnek. A beérkezett ajánlatok ugyanazon nap délután 3 órakor fognak nyilvánosan felbontatni és az akkorra egybehívandó képviselőtestületi gyűlésen tárgyalás alá vétetni. Ajánlatok csak az összes munkákra és épületenként külön-külön teendők. Az ajánlattevők tartoznak a versenytárgyalást megelőző napig **3080 korona bánatpénzt** készpénzben vagy óvadékképes papírokban a község pénztáránál letétbe helyezni és az arról kiállítandó eredeti letétjegyet az ajánlathoz csatolni.

Dunaszentgyörgy község képviselőtestülete fentartja magának a jogot, hogy a beérkező ajánlatok közül teljesen szabadon választhasson, sőt kedvezőtlen ajánlatok esetében egyik ajánlatot sem fogadván el, új versenytárgyalást hirdethessen. A szóban forgó munkálatokra vonatkozó összes tervek költségvetések, építési feltételek **Dunaszentgyörgy község főjegyzői irodájában 1909. évi augusztus hó 1-től kezdődőleg a hivatalos órákban naponként** megtekinthetők.

Az ajánlattevők ajánlataikkal a végleges döntésig kötelezettségben maradnak.

Olyan ajánlattevők, kik a pályázat tárgyát képező munkák teljesítésére törvényes képesítéssel nem bírnak, kötelesek ajánlatukban ily képesítéssel bíró megbízottat megnevezni és annak képesítését igazolni is.

A munkálat elnyerői **fehérre égetett és az építési költségvetésben részletezett minőségű és teljesen salétrommentes téglát tartoznak** az építésnél felhasználni s úgy ezen, mint a többi felhasználandó anyagokat, cikkeket és eszközöket is, amennyiben azok a magyar szent korona országai területén termeltetnek, előállítatnak, kötelesek teljesen a hazai termelés és ipar révén beszerezni, a munkálat teljesítéséhez magyar honos tisztviselőket, iparosokat, munkavezetőket, munkásokat alkalmazni s magukat e kötelezettség teljesítése tekintetében úgy az előirt hatóság közegei, mint a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetve a kereskedelmi m. kir. miniszter szakközegei ellenőrzésének alávetni.

A munkálatok megkezdése és befejezését illetőleg a hivatalos órák alatt szintén megtekinthető építkezési szerződés tervezet rendelkezései lesznek irányadók. Kelt Dunaszentgyörgyön, 1909. évi július hó 22.

Takács Gyula,
főjegyző.

Pintér János,
bíró.

1-2

Fischl Lajos butor- és épületasztalos, a „Pirnitzer József és Fiai“ kereskedők házában dus raktárt tart, a legújabb és legmodernabb butorokból, szalon-ebéltő- és iradaberendezésekből, részletfizetésekre is. Azonkívül nagy raktárt tart vasbutorokból. Asztalos-munkák a leggyorsabban, jutányos áron készülnek.

Kiadó üzlethelyiség.

Szekszárdon, a Kaszinó-bazárban, a város legélénkebb forgalmu helyén egy nagyobb üzlethelyiség, raktárral **Szent Mihály anpra kiadó.** Bővebb értesítést ad a Molnár-féle rt. könyv- és papirkereskedése.

Szőlőoltvány!

Régi szőlők hiányainak pótlására 2 éves gyökerű száza **20 K**
 Gyökeres fásoltvány ezre **180 >**
 » szépséghibával » **90 >**
 » zöldoltvány » **160 >**
 Sima » **90 >**
 Gyökeres riparia portalis vastag » **32 >**
 » 2 éves » **40 >**
 Sima riparia portalis » **18 >**
 » vékony » **8 >**
 Gyökeres hazai nemes vessző » **30 >**
 Sima » **10 >**
 40 legjobb fajban, teljes jótállással, azon kötelezettséggel, hogy ha a küldött anyag meg nem felel, azt visszaveszem s a pénzt visszaadom.
Árjegyzék ingyen. Le van benne írva a Csodaszőlő, Pozsonyi fehér, Muscat Ottonel, Csabagyöngye. — Hegyi borok eladása.

Borárak:

Gyöngyösi siller Hl. **32 K**
 Visontai » » » » **36 >**
 Gyöngyösi fehér asztali » » **34 >**
 » pecsenye **38 >**
 Visontai Rizling **44 >**
 » Muskotály **70 >**
 » vörös bikavér **70 >**

Székely I. József
 Gyöngyös,
 Szent Urbán templom.

FRITZ L. GYULA

vas, szerszám, gazdasági és varrógép üzlete
SZEKSZÁRDON.

4-6

Ajánlja az összes vasárukat, ugymint: **rudvasakat, tengelyeket, vadászfegyvereket** és valódi **Browning revolvereket és vadászati cikkeket.** Elsőrendű **gép-szijakat** mindenféle gépekhez és minden méretben, valamint **cséplő-gépekhez szükséges összes :: gépjavitási cikkeket. ::**

Ajánlja továbbá a legkiválóbb minőségű különféle **varrógépeket** a legmesszebb menő teljes jótállással és részletfizetésre is; Mabilrendszerű **borsajtókat** és **szőlőzúzókat, gépolajat** és **to-vóta zsirt, valódi szagtalan kátrány és fedellemezeket,** gyári áron és **feltétlen pontos :: kiszolgálás mellett. ::**

Tolnavármegye völgysegi járásának főszoigabirájától.

3817/909. szám.

Pályázati hirdetemény.

Tolnavármegye völgysegi járásába kebeleztet **Váralja** községben ujonnan rendszeresített

segédjegyzői állásra

ezennel pályázatot hirdetek és felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy jegyzői oklevéllel és eddigi működésüket feltüntető bizonyítványokkal felszerelt kérvényüket **folyó évi augusztus hó 2-ának d. u. 5 órájáig** annál is inkább terjesszék be, mivel a később érkező, vagy szabálytalanul felszerelt kérvényeket figyelembe venni nem fogom.

A szóban forgó állás javadalma évi 1000 korona.

A választás megejtése iránt később fogok intézkedni.

Bonyhádon, 1909 július 19.

Szent-Ivány Miklós
 főszoigabiró.

1-2

Csak szakértő kereskedőktől vásárolhatunk előnyösen!

A Styria- és Demokrata kerékpárok

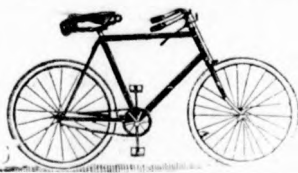
Két évi jótállás!

az elsők között is elsők.

Két évi jótállás!

Az összes alkatrészekből, acetylén-lámpákból, csengők, kürtök stb. felszerelési tárgyakkól és a legjobb minőségű kerékpárgummikból állandó, nagyválasztéku raktár.

Jó minőség! Olcsó árak!

Nagy javító műhelyünkben mindenféle munkát olcsón és pontosan készítünk.

Puch-motorkerékpárok és automobilon tolnamegyei képviselői. — Használt kerékpárokat becsorélunk.

Kedvező részletfizetések!

Árjegyzék ingyen.

Az eredeti AFRANA és WETTINA

varró- és mőhimzógépek a legtökéletesebb gyártmányok.

Singer családí, karikahajós, Central-Bobbin és iparos varrógépeink körforgó szerkezette. a legtartósabbak miert is minden varrógépért 10 évi kezességet vállalunk.

Kedvező fizetési feltételek.

Nagy varrógép- és kerékpárjavító műhely.

Használt varrógépeket becsorélunk.

Alkatrészek az összes rendszerű varrógépekhez. — Szakértő mőgépészünket kívánatra bárhova vidékre is kiküldjük.

Tolnamegye legnagyobb gépraktára.

Tökéletes

Beszélőgépek (Grammophonok)

éshanglemezek, a legjobb felvételek, nagy választékban, részletfizetésre is

MÜLLER TESTVÉREK

varrógép-, kerékpár- és gazdasági gépek raktárában

Szekszárd, Kaszinó-bazár.